

L'ARTÀ

PREMSA
CORTA

ANY VIII - Nº 72 - SEGONA ÈPOCA - PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL - JULIOL - AGOST 1992

Sonin trompetes i atabals.

Som al cucull de l'estiu i per tant han arribades les Festes Patronals, Sant Salvador!

Perque de la Transfiguració del Senyor, sols en saben noves els acostats a la Parròquia. Per noltros, es La Patrona, la Mare de Déu de Sant Salvador la que dóna l'empremta a les Festes per antonomassia.

Alegrau-vos!

Tot està preparat per fruit dels aconteixaments que aquests dies tindrem a Ca Nostra.

Mans amoroses pasten les ensaimades i preparen els queviures per fer un punt més a la taula. De fora vendran amics i parents per estar unes hores o uns dies entre noltros.

Sonaran les orquestres i la Banda de Música.

El cor s'alegrarà mentre el cos passa calor.

Però a defora dels Cafès i Bars es consumiran gelats i quemuiars.

Som a Festes.

Festes del 92!

L'any quimèric, l'any de l'Expo, els Jocs Olímpics, el Madrid Cultural, La Ciutat Turística.

Per tant ha arribat l'hora de gaudir de debó.

Pel setembre tal volta, mos na donem compte que estam una mica més arruinats, però...

Ja ho veurem pel setembre.

Ah! L'ARTÀ va de vacances i ja no ens tornarem a veure fins passat Sant Miquel.

Quan s'acaben les figues!

Foto: Miquel Mestre

Maquetatge:

Serafi Guiscafré
Arturo Pomar

Dibuix: ARPO**Fotografia:**

Joan Amer i Centre 2000-U

Repartidor:

Joan Bujosa Tous

Coordinació:

Joan Bujosa Tous
Mª Àngels Piñeiro
Llorenç Terrassa

Redacció:

Serafi Guiscafré
Mª Àngels Piñeiro
Tomeu Femenies Sard
Joan Sard
Josep Cantó
Joan Lliteres
Col·laboradors:
Antoni Ginard
Miquel Mestre Ginard
Miquel Morey

Pseudònims:

En Pinxo de Son Recuit
Es Santanyiner
Un de fora poble
Gafese
CEFE
ARPO
Es Sant Pere
Es Porqueret de Sa Pellissa

Administració:

M.A.P.E.

Cobrança:

Joan Emilio Piñeiro
Andrés Alba

Direcció Artà: Conjunta

C/ Cardenal Despuig, n° 8-10
Telf. 83 66 52 - 83 62 49

Publicitat: 83 66 52 - 83 62 49

ARTÀ: No se responsabiliza de los conceptos vertidos por sus colaboradores, ni se identifica necesariamente con ellos. La opinión de la Revista se expresa únicamente a través del artículo editorial.

Dipòsit Legal PM 203-1983

Impressió:

Impremta Politécnica
Tel. 71 26 60. PALMA

EDITORIAL

Quienes de verdad queremos lo mejor para Artà, sin intereses económicos y sin miedo a la impopularidad que podría restar votos para los intereses políticos, tenemos la obligación de alzar nuestra voz ante los desmanes que pueden cometer quienes quieren lo mejor para ellos mismos, sin importarles ni la ecología, ni la geografía, ni la historia.

Han sido aprobadas, definitivamente, las Normas Subsidiarias después de muchos años de dudas, rectificaciones y manipulaciones, tal vez interesadas, que retrasando el proyecto, no han cubierto de gloria precisamente al equipo gobernante en el Ayuntamiento.

Esto quiere decir que habrá luz verde para el Polígono Industrial. Creemos no obstante que después de estos años y con la situación económica actual, los empresarios puede que no estén interesados en consumir el desaguisado.

Desde este punto de vista, bienvenida sea la crítica situación actual, que impida tal vez la barbaridad, el atrevimiento y la tropelía de arruinar la belleza de un entorno en aras de un desarrollo económico que pudiera conseguirse en otros parajes de nuestro pueblo, más idóneos i accesibles que no se han conseguido por pereza mental ya que no queremos pensar que no lo fueron por intereses bastardos.

Insistimos:

Un Polígono Industrial en el lugar donde está proyectado, destruirá para siempre la paradisiaca belleza de nuestro valle hacia «Els Pujols» y «Canyamel».

Sería irreversible. Contemplad la foto y despediros para siempre de su idílica belleza. El lugar de estas tierras y estos árboles será ocupado por naves uniformes de una fealdad suprema, con el repulsivo acompañamiento de vallados metálicos, grúas monstruosas, «containers», cajas, camiones en pana y cuanta parafernalia produce la actividad industrial, tan necesaria, pero que pudo evitarse situar ante nuestro panorama prostituyendo su encanto y su magia.

Sorprende que quienes autoricen el repugnante exceso se autotitulen ecologistas y pretendan tener una sensibilidad preparada para la estética.

Comprendemos, aunque no compartamos sus sistemas, a los empresarios, cuyo único fin es amasar riqueza, pero no entendemos a unos políticos que van por el mundo de salvadores, y permiten semejante desaguisado.

Ni los entendemos ni comprendemos como una parte del pueblo puede depositar en ellos su confianza. Definitivamente, estos son los responsables. Algún día se nos hará justicia y aunque el mal sea irreparable, nadie podrá acusarnos que desde estas páginas contribuyéramos a la monstruosidad y que si no pudimos impedirla no fue por falta de intentarlo.

En verdad Sres. políticos si estuviéramos en su lugar, no dormiríamos tranquilos.

No puede dormirse después de autorizar o permitir un asesinato con alevosía y premeditación.

Los panoramas están vivos también.

ENQUÈSTA - XERRADA

¿CÓM RECORDAU LES FESTES DE SANT SALVADOR DE LA VOSTRA, NO TAN LLUNYANA, JOVENTUT!

1. SEBASTIÀ GOMILA

M'ho passava bomba. No pagava un duro en lloc. Ballava des del primer ball fins al darrer, i mai amb la mateixa.

Llavors sí que eren festes. Ara ni se semblen. El meu record més xistós és el de quan havia de venir en «Juanito» Segarra i no comparegué. Jo no havia pagat i em tornaren els dobbers.

2. JUAN ALGABA

Las recuerdo muy bien. Muy diferentes a las actuales. Parece que se han olvidado las verdaderas fiestas. Deberían organizarse de manera que los jóvenes tuvieran todo lo necesario para divertirse, y por supuesto, tampoco se olvidarían de las necesidades de los mayores.

3. EDUARDO RICO

Les record fent feina. Els meus sogres tenien el Cafè de Ca'n Roca, i jo tocava l'orquestra que nomia Jartan's Jazz. Els components d'ella èrem: Toni Leu, al cel sia, tocava el piano. Pere Ginard, Sarin, la bateria. Trio de saxofons: Llorenç Mestre (Vives), Miquel Fuster (Mosca) i Miquel Fuster (Eloy). Trompetes: Joan Sureda, de Son Arbós i Joan Llabrés (Boter). Trombó i violí, Llorenç Rayó. Jo tocava la guitarra i cantava.

Quan l'altra orquestra tocava, me n'anava corrensos a servir al cafè dels sogres. Aposta dic que les festes patronals del meu poble, les passava fent feina. Així i tot, les trobava boníssimes, degut a la meua joventut. Joventut, que segons el meu parer, era més sana que la d'ara

4. JERONI SANCHE

Eren molt més animades perquè no hi havia les distraccions d'avui. La gent ballava més. Teníem una altra il·lusió. Frissàvem d'estrenar el vestit nou. Fèiem una vidriola per les festes. Etc...

Ara només van a les verbenes els que no poden anar enlloc: nins i gent major.

¿COM VOS AGRADARIA QUE FOSSIN LES FESTES DE SANT SALVADOR?

1. A. ALBA

M'agradaria que fossin més animades. Que venguessin grups millors com, per exemple: «La Frontera», «Barricada», «Ossifar», etc...

2. J.E. PIÑEIRO

M'agradaria que duguessin totes les atraccions del Ram, i vinguessin millors actuacions com a les festes de Felanitx, Lloseta, Sa Pobla, etc.

EN BERNAT I EN JOAN CALET

Fotografia feta dia 24 d'agost de 1985, festa de la centenària madó Biatriu Jaumina, quan el batle de llavors, En Jaume Morey Sureda, li entrega la placa juntament amb el seu fill Joan.

A aquest número de juliol extraordinari, vos presentam dues persones populars dins la nostra vila, que per esser ben conegudes al nostre poble, mereixen que els posem a les nostres planes. Es tracta d'En Bernat i En Joan Serra Gelabert, a) Calet, germans, el primer sabater de professió, i el segon conrador. Ells dos són fills d'En Joan Serra Bisquerria, Calet, i Na Beatriu Gelabert Serra, Jaumina.

L'amo En Joan Calet, als 19 anys d'edat, hagué de partir cap a la guerra de Filipines. Embarcà a Barcelona amb el vaixell «Fernando», havent de menester tren-

ta tres dies per arribar. Una vegada allà, romangué quaranta mesos a aquella illa sense tastar el pa, sols la «murisqueta», una menja d'allà. Estigué de guarnició a Manila, Batanzas, Castillejos... etc. i va estar devuit mesos presoner dels filipins, morí a Artà als 96 anys. Sa madona Beatriu, mare dels Calets, nasqué dia 24 d'agost de 1885 i morí als 101 anys l'any 1987. El dia del seu centenari li feren una bona festa. Aquest matrimoni tengué tres fills: En Bernat, En Joan i N'Antònia, al cel sia, que morí l'any 1977.

En Bernat és el darrer sabater de la vila, que encara segueix a peu de tall, adobant sabates, i En Joan és el cuiner de la casa, i el podem veure anant a fer la compra amb la senalleta d'anses llargues penjada pel coll.

Ara és En Joan qui ens explica:

«Mon pare com va acabar sa guerra de Filipines, sen va anar a s'Argentina a fer feina. Llavó d'allà va tornar aquí i se casà amb ma mare l'any 1910 i una vegada casats s'en tornaren allà. Noltros dos, varem néixer a n'es poble de «Villa Cañas». Com En Bernat tenia 5 anys venguerem aquí i va néixer n'Antònia, dia 24 de novembre de l'any 17. Després mos ne tornarem allà fins a l'any 23 que venguerem de tot. A s'Argentina mon pare se dedicava a s'agricultura i En Bernat ja guardava 55

En Joan, n'Antònia, En Bernat, l'amo En Joan i sa madona Beatriu.

La madona Beatriu i l'amo En Joan, el dia de les seves noces, l'any 1910

En Joan, el dia de Sant Antoni Abat, l'any 1991.

En Bernat vestit de soldat.

En Bernat a una excursió de la tercera edat.

cavalls, jo tenia 8 anys i En Bernat 11 com venguerem a Artà l'any 23. Aquí vaig anar a escola a Cas Freres i llavó a Cas Mestre Sacristà fins davers 13 ó 14 anys, llavo anava a fora vila amb mon pare amb sa bicicleta i ell hi anava amb so carro. Darrerament jo hi anava amb so «mobylette». Ses nostres finques eren: Sa Carbona, Na Pineda, Ses Eretes i Sa Creu, anant a n'Ets Olors. En Bernat a n'es 5 anys va anar a escola a Ca Sa Mestre Jaumina, després a Cas Freres i as vespres a Ca'n Perdigó qui va esser carabiner. En Bernat començà a fer feina de sabater, a Ca n'Amadeo Frare a n'es 14 anys i, hi vaig fer feina —diu ell— fins a l'any 36. Després vaig fer feina un any —segueix dient ell— amb En Pep marin, aquell qui tocava es violí amb En Llorenç Nonga. De soldat vaig estar a n'es corter d'El Carme d'ordenança, llavó vaig venir a Artà a n'es Batalló d'Infanteria, a Sa Congregacio Mariana. Després d'Artà m'en vaig anar a Palma i de Palma a Inca, i com va acabar sa guerra vaig començar a fer feina a ca nostra.

Ara En Joan segueix contant: «n'Antònia com va esser grandeta, va anar a pendre de cusir a ca sa Mestressa Singunyola. Jo —diu En Joan— vaig esser de s'Acció Catòlica i s'abanderat. Duia sa bandera del Cor de Jesús. Això era as temps de D. Llorenç Lliteras. Vaig esser congregant de sa Congregació Mariana que dirigia D. Pep Jordana, i ajudava a n'es comedians a guardarlos ses coses. Mon pare va morir dia 14 de maig de l'any 73 i ma mare, dia 22 de març del 87, n'Antònia dia 23 de setembre del 77. Ara ja estam jubilats...».

A dins la casa n.º 69 del carrer de Rafel Blanes (Cas Calets), hem tenguda aquesta xerradeta, i ells dos ens han anat contant tota la seva vida. En Joan cuida el seu corral sembradís, molt gran i hermós, i un altre, vei-

nat seu, de Cas Batlet, mentre En Bernat fa adobs a les sabates que li duen, per a passar el temps i entretenir-se. Son pare fou el darrer supervivent de la guerra de Filipines i sa mare als 101 anys, la més vella d'Artà.

En Bernat és molt ordenat i tot ho guarda. Té tots els rebuts de la suscripció del diari «Balears» i dels «Socorros mútuos», i a ca seva hi ha un bon esplet de fotografies familiars, dels seus amics, i de quan anaven a escola. Una cosa curiosa que s'ha de guardar.

Foto feta a «Villa Cañas», l'any 1921. D'esquerra a dreta: En Joan, la seva padrina materna: Francina Aina Serra Carrió, En Bernat i n'Antònia.

El molt Honorable President Cañellas visita sa Colònia

Fou una visita planera de reunió amb els del seu partit i simpatitzants.

El nostre President del Govern Autònom s'hi troba bé dins aquella manera de contactar amb la gent que treballa de bona fe, malgrat els resultats que en el nostre poble no són massa afalagadors.

El cert és però que el President sap ésser-ho de tots.

Ara, com deien amb els seus es ocurent, té una gran simpatia i reflexos ràpids i brillants. El veim amb na Margalida i en Tolo que feren els honors amb una fideuà marca de la casa i un peix en es forn que va durar manco que un caramel a la porta d'un col·legi.

Assistiren els batles de Lluçmajor i Manacor i el Conseller de Sanitat del C.I.M. Andreu Mesquida, i, naturalment les seves senyores.

Com deiem un apat agradable compartit amb gent de idees clares, que treballa pel benestar dins la nostra Autonomia.

Unes paraules del President, càlides, planeres alentant la seva gent.

Ja sé que serà com un gerricó d'aigua freda, però dins Artà, cal un altra sistema de treball, una altra manera de fer les coses i així i tot no es pot augurar gaire progressos pel partit popular.

Val més parlar clar que posar-mos una bena als ulls.

Mentrestant ens conformarem amb les visites que ens donen ocasió de fruit a més de la xerrada dels exquisits plats que prepara El Pescador i de la simpatia de Na Margalida i En Tolo.

Ara, creim que aquesta contrada precisa d'una millor atenció per part del President.

**Perruqueria
UNISEX
tractament d'UVA**

**Obert cada dia
manco els
dilluns**

C/. Gran Via de la Constitució, 64 (Cantó Jaime III)
Tel. 83 63 82 - ARTÀ

USCHI I BEL

SUOR DE CAMINER, ÉS BONA PER NECESSARI

L'amo en Miquel Espinosa Garau, era de brancams nobles, d'això no hi ha cap dubte. Tenia l'ànima blanca com la llet fresca. Però va ser més caparrut que un capcer de cantonada, perquè sols un profidiós com ell poria emprendre la gegantina tasca de cavar, a cops d'aixada, un pou de 85 pams, ni més ni manco que a l'hort del Serral del Mal-hom, la terra del qual indret no regala res a ningú. Volem dir que, avegades, per molt que hi piquis, dóna la impressió d'anar-se'n per amunt i no per endins. També hem de dir que l'aixada que manejava tenia tres forcs d'empena.

Abans del servei militar era caminer, càrrec que alternà picant «matxaca» (maçó) a diferents camins i carreteres de l'Estat, sempre a la nostra contrada. El seu gran rival va ser el mestre de la maceta, l'inolvidable Joan Gelabert, Guitzo. En tot el sant dia no s'adreçaven ni pruna, perquè l'interès les obnubilava els sentits, perquè si en Guitzo frisava en Miquel Pau rumia.

Malgrat l'eixutesa de caràcter, el caminer Pau era dòcil i fàcil de manejar. Però, vius: Quan qualcú li tirava una figa malintencionada, ell agraià la deferència llançant un paner de figons. Tampoc mai convidava ningú a fumar, preferint, paradoxalment, donar la capsa sencera que més aviat un trist cigaret.

Lesbarjo personal consistia en cuidar l'hort del Serral del Malhom. En certa ocasió hagué de baixar la centrífuga del pou perquè l'aigua s'havia fet avall. Quan l'operació era a punt d'acabar, la canonada llenegà escarrassant-li la galta esquerra. Fet un quern de llàstimes, la família el dugué a Ca Don Jaume Solivelles. El gendre, Joan Puceta, de Ca'n Canals, estava retgirat. La sang és espantosa, ja ho sabem, però a nes caminer Pau el cuc de l'orella li rajava güell ple. Amb semblant panorama sanguinós, en Puceta digué al metge Solivelles: «Don Jaume, aquest homo farà es traspàs. Vostè que tindrà coratge d'envestir-li?». El metge, solemne com canonge a la Seu, li amollà: «Joan, noltros metges vivim de sa sang i, que jo sàpiga, això vermell és sang. No t'apuris, treurem es carro».

Si va dir veritat, amb aquesta rossinyolada del doctor, en Puceta veié el remei abans que el diagnòstic. Sortadament, el caminer Miquel Pau va treure el caragol per la banya.

Estam convençuts que alguna llar del poble guarda una foto commemorativa de la

gesta ciclista del caminer. Es tracta d'un retrat fet a la terrassa de Cas Canonge a l'època que les Tomeuones habitaven la casa. Possiblement seria feta per Sant Salvador de l'any 1915. Aquesta anyada N'Espinosa i en Biel Rei se miraven com els fesols. Ambdós practicaven el ciclisme i la qüestió era saber qui d'ells portava els galons. Les fisconades verbals eren coentes i males de païr. La rivalitat era palesa, mentre que les preferències del públic anaven collades.

Per treure's el gat del sac, s'organitzà una carrera contrarellotge Artà-Son Serreta-Artà. Per correr-la, les germanes Tiroses, ties d'en Miquel Pau cosiren uns calçons de reglament perquè el nebot caminer anàs fet un galaní. D'entrada, les missions eren favorables a en Pau. Arribat el dia suprem i a remar s'ha dit. De totduna la paritat era reial, però de tornada en Rei cobrava bou i en Pau no esblaimava. A l'alçada de Ses Mutades, un reclau punxut foradà la coberta davantera de la bicicleta del caminer, conjuntura que aprofità en Rei per adelantar-lo de forma definitiva.

De les versions que coneixem, la citada pareix formalment creïble. Quan la prova se celebrà en Pau tenia 22 anys. Per tant era l'any 1915.

Si ens atenem al que diu la gent major, a partir d'aleshores el caminer només empraria la bicicleta per anar d'Artà a Inca, del qual itinerari n'era el responsable d'Obres Públiques... i també dels noguers del carrer de Santa Margalida, que tants de mals de cap li donaren, en temps d'anous estaven farcits de moneies humanes i el crit col·lectiu «d'ara ve es cabo», la desbandada era general. Tan depressa davallaven, que un bergantet (B.D.) hi deixà un braç. El mateix passava antany, que enguany i vinent any.

Nosaltres recordam es caminer Pau fumant cigarrets ambolicats i baballats de saliva viscosa i asprella. Eren una mena de pi-

pes de moix aptes per arrabassar la tossina als pulmons d'un rellotge de sol.

Però quan es caminer l'endevinà fou el 29 de maig de 1918. Aquella diada va ser definitiva, perquè resolgué casar-se amb Maria Bosch Mascaró, Cendra. No cal dir que ambdós l'encertaren de ple, tota vegada que la colla matrimonial posà en circulació dos fills sense arestes; Na Margalida i en Biel Cendra.

Sortosament, la primera, als setanta anys i ferro, viu la segona joventut. Es un gra d'all pastat amb suc de magrana. No té aturall. Riu, folga, juga a la petanca i alhora desfà el món com si aquest fos un cabdell d'estam. Per sort, el marit Joan Puceta, segueix, així com Déu li dóna escometent, les directrius que la vitalitat de l'esposa dicten.

Pel que fa a en Biel, amb la seva premtura mort el nostre poble perdé un exemplar digne de romandre al llistat diaçal de la bonomia.

L'amo en Miquel Espinosa Garau, morí el 20 de febrer de 1956.

Tornat al repte esportiu, en Miquel Pau i en Biel Rei foren els primers ciclistes oficials que passaren davant Na Doneta sense el mut testimoni de la Creu de terme, perquè dos mesos abans de la prova, aquella fou enderrocada amb motiu de l'accident mortal del comandant de lloc de la caserna dels Carabiners, senyor José Holgado Montes, el qual, en un abús autoritari, obligà al soldat responsable de la parada militar de sementals (ubicada a Ca'n Jaume Ros del carrer de son Servera) que ensellàs el cavall Rabel. El pobre soldadet l'advertí: «Per a l'animal, tot desconegut és incapaç de subjectar-lo».

N'Holgado desoi el consell i això va ser la seva defunció. A l'alçada de Na Doneta en Rabel se desbocà, topant directe i frontalment contra la creu. Eren les dues i mitja del capvespre del dia 14 de març de 1915. El senyor Holgado, de 48 anys, natural de Cabeza del Caballo (trista paradoxa), Salamanca, vivia a Pep Not, 32. Deixà viuda (Concepción Riera Casabajo, oriunda de Caldes del Montseny, Barcelona) i tres fills: Joaquin, Antonio i Carmen.

Bons escrits sobre la nostra comarca

IV

ARTÀ EN ELS SEGLES XIII i XIV

En el present article i seguint en el mateix tema, de bons escrits sobre la nostra comarca, canviarem un poc de sementer ja que anteriorment ens hem referit a obres de caire més bé literari que altra cosa (*La deixa del geni grec, Els Croquis artanencs, El Paisatge d'Artà*) i ara ens plau girar la vista cap a dues publicacions típicament històriques, denses, documentades, molt interessants, escrites per un artanenc il·lustre que va esmerçar gran part de la seva vida investigant, amb amor i paciència perllongades, el passat remot del nostre poble. Aquest artanenc, que molts dels qui encara pasturam per aquesta terra de desventures, coneguèrem i tractarem amigablement, és Mn. Llorenç Lliteras i Lliteras (1893-1973).

Mn. Lliteras va néixer a Artà, com hem apuntat, l'any 1893. L'any 1905 va ingressar en el Seminari on obtingué una beca per oposició. L'any 1916 fou ordenat de prevere i, poc temps després, continuà en el mateix Seminari com a professor d'Història i bibliotecari de la casa. En 1931 va ser nomenat ecònom de Santanyi, on estigué cinc anys, i en 1936 vingué a servir la nostra Parròquia d'Artà, cosa que va fer per espai de vint anys, fins l'any 1956, en que fou nomenat ecònom de Sant Nicolau de Palma, jubilant-se el 1967. Aquest és el «curriculum» de Mn. Lliteras, com a capellà, dit així d'una manera molt abreujada. Nosaltres en el present article ens abstindrem d'examinar la tasca desplegada per Mn. Lliteras al llarg de la seva vida dins l'Església de Mallorca —tasca certament important i exemplar— ja que volem cenyir-nos a Mn. Lliteras com historiador del nostre poble.

Aquí, a Artà, poca gent li deia Mn. Lliteras. Tothom, o quasi tothom, li deia don Llorenç, i a nosaltres ens plau també anomenar-lo així, a part que ho trobam més familiar, perquè aquest «don» li es-

cau com anell al dit, car és prou sabut que la paraula don ve d'un mot llatí que vol dir senyor i don Llorenç fou sempre un gran senyor de si mateix —aquest, no altre, és el més interessant de tots els senyorius. Home tranquil, mai no el vérem descompasat, mai no el vérem prendre cap determinació precipitadament, mai no el vérem enfadar-se. Don Llorenç era un home més tost reservat. Caminava pausadament i també hi feia les coses amb pausa, sense aldarulls. Don Llorenç, a més, fou un gran treballador que, com tothom, tingué naturalment les seves hores de lleguda, els seus moments de descans.

I ¿què feia don Llorenç durant les seves hores de lleguda? Nosaltres, sense por d'equivocar-nos, diríem que els lleures de don Llorenç foren, bàsicament, per a la investigació històrica; però..., sobretot, per a la investigació històrica relacionada amb Artà, el seu poble nadiu. A aquest estudi concret, local hi va dedicar tots els seus esforços, que no varen ser pocs. Sense ponderar, ens atreviríem a afegir que més del 80% de les publicacions històriques d'aquest artanenc se refereixen a la nostra comarca llewantina i, per tal de comprovar-ho, basta parar esment a això que segueix:

Essent encara estudiant i per tant, de jove, es va dedicar a posar un poc en derg —que bé ho necessitaven— els nostres arxius públics locals (el de la Parròquia i el de l'Ajuntament). Més tard va confeccionar moltes fitxes sobre més de 300 pergamins referents a Artà. Mentres fou ecònom d'ací no creim que fes gran cosa d'investigació històrica, sobretot medieval, possiblement per falta de documents ja que, per desgràcia, en el nostre poble, no se conserva, ni a la Sala ni a la Parròquia, cap document de l'edat Mitjana. Va ser a Ciutat —i suposam que durant la seva estada com a cap de la Parròquia de

Sant Nicolau— on va trobar, escorcollant escorcollant, tot el material necessari per escriure els seus dos llibres fonamentals: *Artà en el siglo XIII* i *Artà en el siglo XIV*. Allà, a Palma, al Arxiu Històric de Mallorca, i mesclats amb altres documents, don Llorenç pogué triar totes aquelles dades que feien referència a Artà, per tal d'oferir-les detalladament en els dos llibres susdits. Una oferta i un regal ben dignes d'esser apreciats per tots aquells qui estimen les nostres coses!

Artà en el siglo XIII.— Aquesta obra escrita en castellà, de més de 200 pàgines, està dividida en dues parts: una, dedicada a estudis i l'altra, dedicada a documents. En la primera part, don Llorenç, relacionant uns fets amb uns altres i tenint sempre present la Història general de Mallorca, ens conta coses tan interessants com aquestes: la conquesta d'Artà per Jaume I amb els 1.500 presoners que hi foren fets i les 30.000 ovelles capturades; l'església de Bellpuig, possiblement una de les més antigues de Mallorca; els primers pobladors d'Artà, després de la conquesta, i d'on procedien; Sant Salvador, la primera documentació del qual data de l'any 1282, quan Joan Abbat, propietari de l'alqueria Beni-Iussef (Sos Sanxos), fa en el seu testament, una deixa de 10 sous al dit Sant Salvador («beato Salvatori»); el batle d'Artà i les atribucions administratives i

LORENZO LLITERAS. Foto.

ARTA EN EL SIGLO XIII

COEXA, S.A.

CONSTRUCCIONES, EXCAVACIONES Y ASFALTOS

Vía Mallorca, 36

Tels. 56 37 48 y 56 52 67

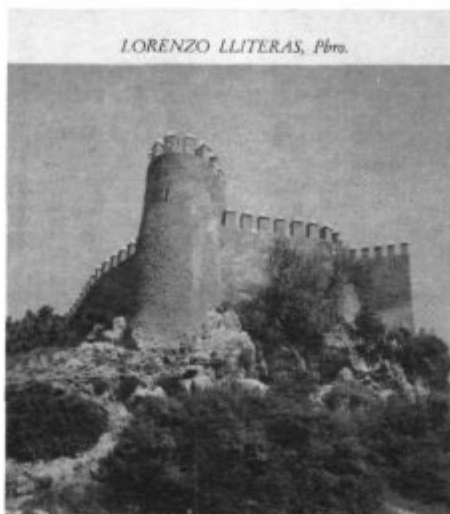
CALA RATJADA

judicials que tenia en aquell temps remot; els costums socials sobre matrimonis, traspassos de terres, preus dels esclaus, etc., etc. I tot això ben recolzat, en la segona part, en documents dels arxius, per si qualcú vol, o voldrà algun dia constatar-ho. Els documents, moltíssims, s'hi troben ordenats cronològicament.

Artà en el siglo XIV.— També escrit en castellà, de més de 600 pàgines, separa, com en el segle XIII, estudis de documents. D'estudis n'hi ha 19, i de documents, a l'entorn de 1.000, tot seguint, poc més o manco, la mateixa estructura i assumptes del llibre anterior.

S'ha de dir d'antuvi que el segle XIV va ser quan es constituí pròpiament el regne de Mallorca, i també les seves viles. La d'Artà no en fou una excepció ja que quan Jaume II, el 1300, va fer la famosa ordenació dels pobles de Mallorca, en la llunyania, segurament va colombrar en el nostre districte de llevant la constitució de tres viles, com així ha succeït: Artà, Capdepera i Son Servera. Per això en aquest tom que comentam s'hi troben notícies ben detallades dels dos esmentats pobles, a més del nostre. Concretant-nos a Artà i per als

LORENZO LLITERAS, Pbro.

ARTA EN EL SIGLO XIV

CAPDEPERA, SON SERVERA Y SANT LLORENS

qui vulguin tenir noves del seu interessant segle XIV els direm que en el llibre de don Llorenç hi ha tot això que segueix, ben esbrinat: notícies sobre la Parròquia, Sant

Salvador i els seus jurats; la torre de Sant Miquel; com se governava la nostra vila en aquell temps; els molins d'aigua; el que valia un jornal, les terres i el blat; com se defensava el poble, com se feia la vigilància, i la situació de les talaies; els falcons, la caça que s'hi feia i els rius d'aquestes aus en la comarca de llevant; els antics propietaris d'Artà; etc., etc.

Don Llorenç, a més de les dues obres esmentades, va escriure: *Los Premostratenses en Mallorca. Final del Priorato de Santa Maria de Bellpuig i Torre de Canyamel*. Total, bastant més de 1.000 pàgines sobre temes artanencs; això sense comptar l'obra inèdita ni els articles publicats damunt BELLPUIG. I no deixa d'esser curiós que el nostre Ajuntament que tan s'ha preocupat, i se preocupa, de les qüestions relacionades amb la cultura, no hagi pensat a dedicar, almanco un carrer, a aquest artanenc il·lustre que s'ho mereix per tot això que hem dit i per molts altres mèrits que, per falta d'espai, han hagut de romandre en el tinter. Se veu que don Llorenç, als nostres regidors, els *ha passat per maia...* Quina llàstima! Quin gran oblit!

J. SARD

Vana Vana Vana

ARTA

Inauguració:

dia 22 de juliol, a les 21 h.

Cèsar Estrany

exposa Temes Mallorquins

A Cèsar Estrany

"EL GLATIR D'UN POLS MEDITERRANI"

Té Cèsar, el glatir del pols mediterrani, per tant, mai ha minimitzat, aquest brui tortosí, els silogismes de la llum i del color. Que entenen, i ben alambicats.

Cèsar Estrany és un gran pintor. I la balança del cop de pinzell li queda equilibrada, al meu veure. Per una part, és pura antologia d'un mon clàssic i de l'altra, serva una reverend contemplació als àngels increats.

Es un mestre en el domini del dibuix, a Cèsar Estrany, mai li cau una perspectiva, i molt menys, una fulla o una rosella. Té l'intimitat espacial del qui mulla l'infinit, del qui despulla l'oritxo per a fer-ne comunió en si mateix, i amb els altres. Sempre hi ha als dits del pintor, una línia indefinible i sensible. La volguda curvatura entre cel i terra. Entre carn i esperit. Entre instant i eternitat

Té una gran tendresa per la llum, pels ambients, per les persones. Té l'encisador encant del besllum. I Cèsar tracta els temes i els conjuga net i precís, quasi com un arquitecte místic, pacient i treballador, amb mirada mig somniadora, mig concreta. I sempre, damunt el punt més alt, la seva altíssima noblessa-pictòrica. Un acurat domini del color de la forma, dels espais i dels volums.

Cèsar té les mans renaixentistes, i un vell testament cultural, per a desvetllar inquietuts dintre el nostre tarannà.

Aquí teniu la mostra pictòrica d'un home que viu per a pintar, i ens fa una sacra ofrena del seu poètic quefer, dia a dia, caminant damunt esbarters. pensant, en una matinada d'innacabable caminada amb asfodels florits a cada vorera...

Segueix caminant Cèsar Estrany, pels camins de la teva pintura. I ja sabem que el pols mediterrani, sempre s'enamora dels estels.

Alexandre Ballester

VIATGE

5

T'he vist al funeral
d'un mort llunyà de la família.
La levitat dels llaços
que t'hi implicaven
et deixava solt i incert
al darrer banc
—on només ereu tres o quatre—
de la parentela.
Les mans posades
al respatler de davant,
tenies l'aire del qui,
conscient de l'ociositat del seu paper,
se converteix
en distret espectador:
duies una corbata negra,
amb el vestit
—una mica anodí—
dels teus dies de festa.
He vist la teva paciència
—fonda, inconscient—
davant l'acció dels capellans,
i la distància que et seguia aïllant
als moments finals del condol.
A la sortida, primer t'has acostat
al nucli dels més propis,
per donar-los la mà;
llavors, pel corredor central,
quasi desert,
has caminat cap al portal
amb aire
estranyament altiu.

Un altre dia et vaig veure
anant a votar.
Mostraves,
entre la gent i els estris improvisats,
un demble polsosos,
oficial i anònim.
Tancaves la cortineta
amb la cara
—potser bel·ligerant i tot—
de portar un secret
jurídicament personal
i inqüestionable.
Davant l'urna,
exhibires el carnet
—preparat
en la mà
una estona abans—
amb gest alhora ampul·lós i reservat.

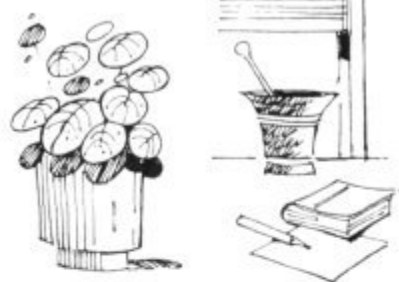
Després te n'anaves animós, lleuger;
se traslluia que tenies
el capvespre lliure.

6

Ara he sabut
que no estaves bé.
M'he entristit,
perquè de cop t'he vist reduït
als teus ossos, als interiors ossos de sempre,
inevitables.
Voldria que no fos així,
però sé
—ho sé diria excessivament—
que no et puc evitar el dolor
ni canviar les coses.
Jo t'ho he d'afirmar, no obstant, com cal:
tu ets, malgrat tot, ineluctable;
ho ets
com no ho havies pensat mai
no hi havíem suposat ninguns;
et toca el dolor,
però el dolor esdevé, ara,
la teva mesura
i la teva defensa;
és la salvació, en realitat,
de tu mateix,
de tot el que hi ha fet,
de l'ordre còsmic.
Ara ja et coneixeré sempre,
i et coneixerà sempre el món;
perquè tu n'ets
—qui ho hauria de dir,
pobre home—
una peça irreductible,
una peça absolutament sòlida
—un fill legítim—,
i el teu crit no pot ser indiferent
al diari curs de les estrelles.
T'han torturat, amic
(jo crec que t'han torturat),
però el que ara apareix va
són els gestos i la condemna
dels botxins:
negre ressò
que s'ha d'aniquilar a si mateix.

A l'hora d'ara jo,
nuu també de poder,
sols te puc dir:
company,
haurà de ser —quina llàstima!—
una altra vegada.

SEBASTIÀ MESQUIDA

DÈCIMES DESBARATADES

Ses cases de Ca'n Capblanc,
Sa Calobra i Son Demés,
sembraren dos mil morers
dins sa cuina de Son Fang;
un cent cames d'es Barranc
quan el varen fer soldat,
duia Ca'n Reviscolat,
Ca'n Polit i Es Camp de dalt,
i guardava un bou malalt
que feia «cous» a Ciutat.

— • —

Es Molí d'En Regalat
va anar a «s'expo» de Sevilla,
duia es braser i sa camilla
sa cuina i es llit parat,
i quan ja va estar cansat
de rodar i tornar rodar,
a fer voltes se'n va anar
p'es carrers de Badalona,
quan es Molí d'En Corona
llaurava Son Hortolà.

— • —

Una cuca de Son Xorc
feia bunyols a Alaró,
i un llagost d'Es Caparó
estava d'amo a Son Porc;
un colom de Nova York
feia de misser per Muro,
as temps que fumava un puro
que li va dar un germà seu,
i un me de Son Pere-Andreu
tenia ses dents de suro.

ES PORQUERET DE SA PELLISSA

BAR - RESTAURANTE ES PINS

ESPECIALIDAD
COCINA MALLORQUINA

C/ Ciutat, 49
Teléfono 83 64 61
07570 ARTÀ

AQUEST MÓN NO RODA BÉ

1
Aquest temps va molt cop piu
en lloc d'enfant tira enrre,
sembla més sa primavera
o s'hivern, que no s'estiu,
fa fred, i en tal motiu
'nar a sa platja no prospera.

2
És un món descontrolat,
sembla que duu malaltia,
i sa metereologia
ha perdut s'habilitat,
«s'ozono» està foradat
i pateix més cada dia.

3
Tantes coses inventades
el món duen de través,
cerquen i cerquen progrés
i en fan moltes d'escarrades,
sa natura és ben de bades
fer-li canviar es papers.

4
Tot el món contaminat,
i la mar s'està morint,
crec que seria distint
vos ho dic de veritat,
a lo que Déu ha creat
respectau-lo més sovint.

5
Tanta classe d'armament
mos espenya sa natura,
per molts sa mort prematura
arreu per tot continent,
se mata molta de gent,
s'odi i rencor no s'atura.

6
Pesta hi ha damunt sa terra
i tot per sa comandera,
sa fam no queda a darrera
i més si estan en guerra,
aquest mal no se desferra
és molt grossa sa crostera.

7
Si tots se dassen ses mans
s'acabaria es sarau,
i vendria prest sa pau
per tot seriem germans,
humils, i de cor més blans,
doncs meiem si la cercau.

8
Per tothom seria bo,
i feina no en faltaria,
perquè així s'economia
està a punt de fer un tro,
tots vivim i tenim por,
un de s'altre no se fia.

9
No és que vulgui fer sermons
ni assustar tampoc sa gent,
perilla tot ser vivent,
el món s'en pot anar a fons,
cerquem doncs solucions
respectant es «medi ambient».

10
Terratremols i volcans
se desperten cada dia,
un bon fi no se destria,
aquest món no és es d'abans,
si feim un esforç, germans,
molt crec s'aconseguiria.

11
No basta anar a n'el Brasil
i fer sa taula rodona,
un poquet cada persona
s'ha de canviar d'estil,
'gafem tots es cap de fil
que es temps passa i no perdona.

12
Ara ve Sant Salvador,
ja està a vuit dies vista,
no hem de fer sa cara trista
però si reflexió,
Déu mos do força i valor
i tot serà realista.

13
Tenguem salut per ses festes,
se prepara un bon programa,
canviarà es panorama
ben apunt les tenen llestes,
segons diven ses enquestes
en tendrem de tota gamma.

14
Com que estimam tots Artà
en tot siguem solidaris,
'germanats, fora contraris,
molt be les podem passar,
sa salut, feina i es pa
són tres factors necessaris.

15
Verge de Sant Salvador
que per tots noltros vetlau,
feis que les passem en pau
i que no falti s'humor,
sense penes ni tristors
ja que en tot mos ajudau.

16
Sien festes encertades
ses de sa nostra Patrona,
s'ajuntament les mos dona
com veis, molt ben preparades,
tenguent gelat i ensaimades
festa hi ha per bona estona.

¡Salut i molts d'anys!

ANTONI GINARD CANTÓ, Butler

PRESAS I PRESIÓ (FISCAL)

Estave tan enfrascat
amb ses festes de Sant Jaume
que tot me fogí de's cap;
i ara que ja es passat
i torna està tot en calme
n'Arturo me crida a Palma:
—Que ja me tens es glossat?
(Si llavors m'haguesin punchat
de sang no en treuen ni gota)
—Pots passar devers las dotze
i ja to tendré acabat?
I ara són las deu i un poc
i estic aquí cavilant,
intentant encendre es foc
per poder treure andevant
sa glossada d'aquest mes,
però veig qu'es perdamés
buida està sa carabassa;
—Si vols passar, Arturo, passa
però no sé que trobaràs.
Poden xerrar per si un cas
d'això de s'Olimpiada...
o podem fer una xerrada
de sa calor que ja fá...
i també podem parlar
d'aquesta nova pujada
que mos torna fé en Solchaga
per acabarmos d'escular.
(Amb aquest el tenim clar:
sempre que le fà la caga)
i en sol fe tantes per paga
que no tura ni un moment,
pelada està ja sa gent
de duros ide moral
i és que amb aquest personal
ningú hi pot està content...
Però quin'hora s'està fent?
De aquí a un poc vendrà n'Arturo
i avui si qu'en fotrà un puro
des que fuma en Fidel Castro...
(i s'asunto des catastro,
i lo de se I.R.P.,
trobau voltros qu'està bé?)
Au venga, fil a l'agulla
que aquell està per venir
—hola, Arturo ja ets aquí?
desde luego ets una encruia,
(he conseguit fe sa fulla!!!)
firm, rubric... i c'est finí.

EL SANT PERE

L'ASSIGNATURA PENDENT... dels mallorquins. La nostra història

(Continuació)

VII

JAUME III.— (1324-1343) Fill de Ferran, germà del rei Sanç. Començà el seu regnat als 9 anys, però fins que en tengué 17, el 1332, no vengué a Mallorca des de Perpinyà on residí la majoria dels 19 anys del seu regnat.

El 1327 l'Infant Jaume i el seu oncle Felip que era regent, es declaren vassalls de Jaume II de Catalunya-Aragó, el mateix que havia restituit el regne al seu avi En Jaume II de Mallorca.

Confirmà els privilegis concedits pels seus antecessors, fou el creador del càrrec de mostassaf a la part forana. El mostassaf era l'encarregat dels pesos, mesures, la conservació dels carrers, del proveïment d'aigua a la vila, de l'estat dels camins de fora vila, etc.

Féu redactar en llatí les Lleis Palatines (Leges Palatinae) on regulava totes les obligacions de la cort de Mallorca, això pasava el 1337. En Jaume III se les endugué a França i avui romanen a la Koninklijke Bibliotheek de Brusel·les. Més tard foren traduïdes al català pel seu cunyat i usurpador Pere III de Catalunya-Aragó amb el nom de Ordinacions.

En 1343 en Pere III s'apoderà quasi d'una manera pacífica de Mallorca, l'any següent féu el mateix de Menorca, Eivissa, el Rosselló, la Cerdanya i Conflent, restant sols en poder del rei Jaume el senyoriu de Montpeller.

En Jaume III intentà per les bones que se li fos restituïda l'Illa, cosa que no aconseguí i el 1349 després d'haver venut Montpeller al rei Felip IV de França, en un intent desesperat volgué apoderar-se de Mallorca, perdent batalla i vida prop de Lluçmajor.

El fill de Jaume III mai renuncià als estats perduts. Ajudat pel rei de Castella s'infiltrà a Aragó i també a Catalunya, però no aconseguí res.

Normalment és conegut com a Jaume IV, encara que mai fos rei.

Durant aquests 67 anys d'independència mallorquina, com també succeí en els anys que hi hagué emir independent, la flota fou una de les més importants de la Mediterrània, el progrés de Mallorca fou molt gros degut al seu molt important comerç.

Des de la conquesta pel rei En Jaume I fins a la desfeta del regne de Mallorques, cal destacar les grans figures que ens honoren.

RAMON LLULL, nasqué a Ciutat l'any 1232 o 33 i també hi moria el 1282 o 83.

Un dels més grans escriptors en la nostra llengua, un filòsof de molt pes. Viatger incansable que es dedicà més de 30 anys a la conversió dels sarraïns. Ensenyà a la Sorbona de París. Era casat amb na Blanca Picany, l'any 1275 es passà a la vida contemplativa, abandonant dona i fills. Fou senescal del rei Jaume II de Mallorca.

Les més importants obres que escrigué són, *Ars Magna*, *Llibre d'amic i amat*, *Blanquerna*, *Llibre de contemplació*, *Llibre de meravelles*, *Arbre de filosofia*, *Arbre de ciència*.

És el primer gran escriptor en llengua catalana. Fou el primer filòsof occidental que usà la seua llengua. Fins aleshores tota la filosofia havia estat escrita en llatí o grec.

Escrigué endemés en llatí, francès i àrab. Algunes de les seves obres, ja en vida seua, foren traduïdes al francès i al provençal. Hi ha un sistema filosòfic que du el seu nom, el lul·lisme.

Com tot gran personatge ha tengut detractors i aduldors. Dels primers cal destacar que la majoria han estat espanyols, segurament perquè endemés de no ser seu, era català. Quan més envant l'obra d'En Llull ha tengut un regoneixament mundial

n'han espanyolitzat el nom, és conegut per tot arreu com a Ramon Llull manco pels espanyols que han espanyolitzat el nom, ells el coneixen per Raimundo Lulio, això no fa olor de català.

Ramon Llull

La seva obra *Ars Magna*, d'un principi fou tractada amb complacència pels franciscans i en canvi els dominics digueren que era fruit d'un dement. Ha estat ridiculitzada per escriptors com Robelais, Bacon, Swift. Més tard trobam Leibniz que en la seva obra *Dissertio*, d'art combinatori descobreix en *Ars Magna* el germen d'una algebra universal.

L'escola de cartografia mallorquina, nucli aglutinant d'aquesta activitat als Països Catalans, anà a l'avantguarda del moviment cartogràfic, iniciat als principis del segle XIV. Així descriu la Gran Enciclopèdia Catalana als cartògrafs mallorquins.

Angelí Dulcert, autor de la primera carta nàutica firmada que es coneix, ja que totes les anteriors són anònimes. Es conserva a la Bibliothèque National de Paris.

Guillem Soler del qual es conserven 2 cartes nàutiques.

Sobre surten els Cresques tant el pare Abraham com el fill Jafudà, dues figures capdals que juntament amb Ramon Llull són universals. Sels atribueix l'Atlas Català, mapamundi de tot el món conegut aleshores, on es descriu des de Canàries fins a la mar de Xina i al Bàltic. Es guarda a la Bibliothèque National de Paris i l'atribueixen al Cresques lo jueu. És d'una precisió quasi perfecta.

Jaume Ferrer navegant que arribà fins a les costes del Senegal l'any 1346.

Joan Dauser el primer pintor de l'escola de Mallorca. Hi ha la taula de Santa Maria la Major d'Inca. Sant Miquel Arcàngel de Muro. Al Museu Diocesà hi ha unes quantes obres que també són atribuïdes al pintor Dauser, encara que no estan firmades.

(Continuarà)

TOMITO

Comisario Castell

por ARPO

LA MENTIRA

Castell contempló con impotencia el cadáver que yacía en el suelo y el tiro de pistola con entrada por la sien derecha y salida por el parietal izquierdo con pérdida de masa encefálica que había terminado con la vida de su amigo don Rufino. Un hombre bueno agobiado en los últimos años por los negocios nada boyantes que le obligaron a una anunciada suspensión de pagos, cierre de la industria y despido del personal.

Doña Catalineta hermana de don Rufino, era una mujer cincuentona aún de muy buen ver, no se había casado a pesar de las muchas oportunidades que tuvo en su juventud, parte de culpa la tuvieron sus padres, que buscaban para ella ese príncipe azul que nunca hizo su aparición.

Cuando los padres murieron en un fatal accidente de coche, ella siguió viviendo en la casa paterna al lado de su hermano Rufino también soltero y que se hizo cargo de los negocios de la familia.

— . . . —

El despacho de don Rufino estaba lo que vulgarmente se dice «patas arriba», cajones entreabiertos, papeles desperdigados por los suelos, sillas volcadas, cristales rotos, etc. Era el clásico escenario en donde se había desarrollado una encarnizada pelea en la que el industrial perdió la vida estúpidamente a manos de unos repugnantes ladrones. Según versión de su hermana.

—¿Así que usted doña Catalineta pudo ver a los asesinos pero no identificarlos? —preguntó Castell a su interlocutora. Por favor-prosiguió el comisario— cuénteme con pelos y señales tal como se desarrollaron los hechos.

—Verá usted: Estaba a punto de conciliar el sueño cuando un fuerte alboroto proveniente de la planta baja me hizo saltar de la cama y salir del dormitorio, bajé las escaleras apresuradamente con el presentimiento de que allí abajo estaba ocurriendo algo fuera de lo normal. Lo primero que vi fue a mi hermano en su despacho luchando a brazo partido con un par de hombres encapuchados. uno de ellos era alto y fornido, el otro era más vulgar, de corta estatura y anchas espaldas.

Cuando crucé la puerta del despacho, el hombre de menor estatura me amenazó con un cuchillo de grandes dimensiones indicándome con un gesto que si gritaba o intentaba algo me mataría. Mientras tanto el otro hombre y mi hermano seguían enzarzados en la lucha intentando deshacerse el uno del otro. De repente sonó un disparo, mi hermano cayó al suelo sin vida, mientras los ladrones, seguramente asustados por un desenlace que no se esperaban huyeron apresuradamente por la ventana que da al jardín. Lo que sigue lo sabe usted ya señor comisario.

El comisario Castell escuchó con poco interés el relato de doña Catalineta, fumó de su pipa sin prisas, con chupadas acompasadas, luego se agachó mecánicamente, como si le costase trabajo incrustar la rodilla al suelo, miró de nuevo el cadáver de don Rufino

con cierto detenimiento y por último encogiéndose de hombros se sentó en un cómodo sofá de piel.

—¿Recuerda usted la hora exacta en que se produjo la muerte de su hermanito? —preguntó de nuevo el comisario a doña Catalineta que por momentos se le venía más nerviosa.

—¡Sí! —contestó la interrogada— en el reloj pequeño de mi dormitorio acababan de dar las doce.

—Doña Catalineta: —lee usted demasiadas novelas policiacas.

—¡Qué!... ¿Cómo dice señor comisario?

—Por favor, siéntese a mi lado y preste atención.

—A estas alturas no tengo que descubrirle que su hermano y un servidor éramos amigos de toda la vida, y que entre él y yo existía siempre una mutua confianza ¿verdad?...

Don Rufino yacía en el suelo, muerto...

—Pues sí, sí... —dijo con tono balbuceante doña Catalineta —que empezaba a sudar a mares—. Pero... ¿qué tiene que ver su amistad con los hechos acontecidos?

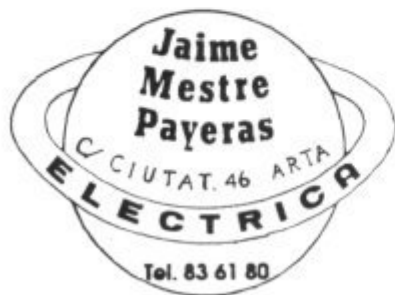
Sencillamente, querida señora, que en esta casa no hubo ni crimen ni ladrones: Simplemente don Rufino se suicidó. Aquí tengo una nota aclaratoria escrita de su puño y letra que me dejó en el buzón de la comisaría. Lo que me entristece muy de veras es no haber podido llegar a tiempo para evitar tan trágico desenlace.

Lo demás, mi querida señora —prosiguió el comisario— es una tramoya, una burda farsa montada por usted para poder cobrar una póliza de aseguranzas que, en caso de suicidio por parte del suscribiente quedaba invalidada.

Usted efectivamente oyó el disparo, horrorizada vio a su hermano que acababa de pegarse un tiro, de momento no supo que hacer, luego pensó en la póliza, preparó el escenario del crimen, escondió la pistola y por último llamó a la policía. Lo que nunca podía usted imaginar es que una simple nota echara por los suelos todos sus planes.

ELECTRODOMESTICOS

ALQUILER DE PELICULAS

INSTALACIONES ELECTRICAS
VENTA DE ELECTRODOMESTICOS

JAIME MESTRE PAYERAS

Carrer Ciutat, 46 • ARTÀ

TELYCO

FAX Y TELEFONOS

• El periódico «Ultima Hora», a través del suplemento Brisas, lanzó la muy loable idea de proporcionar semillas para paliar la deforestación de nuestros bosques «Chapeau», por la iniciativa.

• Y metidos en la harina. Nuestro Ayuntamiento, junto a «profes» y jovencitos, además de entusiastas colaboradores, repoblaron en su día, varias áreas de nuestro municipio. En estos momentos, los «carrascos» artanenses están casi «comidos» por la vegetación y falta de cuidados. Además, están expuestos a ser pasto de llamas al mínimo incendio, ya que carecen de cortafuego. ¡Con lo bonitos que podrán llegar a ser!

• Nuestros caminos vecinales ya están más o menos transitables, en buena hora lo digamos. Pero, ¿cuánto tiempo van a durar dada la cantidad de excursiones de turistas tipo «Safari» que emulan las gestas del Africa-Corps, por montes y caminos de «Sa Duàia» - «Son Catiu», etc.... y los «proteccionistas», sin querer enterarse.

• En uno de los últimos plenarios se intentó solicitar, por parte del P.P. de Artà, una fumigación antimosquitos debido a que las aguas de la depuradora habían captado una barbaridad infinita de estos animalitos. De un tiempo a esta parte, la depuradora desprende un ligero olor ca-

racterístico que hasta ahora nunca antes había desprendido.

Deseamos que esto sean sólo tormentas de verano, pero ahí va el aviso.

NOS PREGUNTAMOS:

• ¿Por qué una misma acampada de niños de distintos colegios, cuesta distintos precios? Concretamente, a unos 12.000 y a otros 7.000.

• ¿Por qué el cambio de emplazamiento de las fiestas, del Dorado al Polideportivo?

• ¿Por qué faltan tantas veces concejales del grupo Independiente a los plenarios?

SE COMENTA:

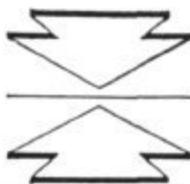
«Mandamases» de la Sala brindaron con agua en las fiestas de la Colonia. ¿Sería agua de S'Ametlera? ¿O resaca del año pasado?

El GRUP ESCÈNIC ARTANENC està d'actualitat aquests dies, així, quan surtin l'Artà, ja hauràn actuat a les Festes del Carme a Cala Ratjada, concretament a S'Esplanada del moll, representaren el dia 15 de Juliol passat, l'obra, amb la qual es moven darre-rament: «Ca'n Miraprim» de M. Mayol Moragues, que, també representarán a Consell el dia de Sant Jaume (25-7-92) al V Certamen de Teatre d'aquella localitat del cor de Mallorca. Un certamen que compte amb la participació además del nostre grup de teatre, de 13 agrupacions artístiques de diferents pobles de l'Illa. Sort a tots!

I, per acabar, el dia 2 d'Agost a les Festes Patronals d'Artà, concretament a Na Batlessa, repetiràn aquesta obra. Ànim i a seguir endavant amb l'esperit ben il·lusionat per aquest art de l'escena!

Un moment de la representació de «Can Miraprim» pel Grup Escènic Artanenc.

**CENTRE DE RECONeixEMENT
METGE - PSICOLOGIC
ARTÀ**

**certificats metges per
permís de conduir i
llicència d'armes**

Avinguda Ferrocarril, 2, 1.er
(Damunt Bar Almudaina)
ARTA

OBERT
DILLUNS I DIMECRES
DE 17 A 21 H.

Unos minutos con

José María Carrascal

Con José María Carrascal se puede o no, estar de acuerdo pero hay que reconocerle una seducción que aprehende al televidente y se le pone en situación de escuchar cuanto quiera contarle.

Evidentemente ha conseguido algo que sólo alcanzan los elegidos.

Ser número uno en su profesión.

Sus noticias a medianoche son esperadas y sus sabrosísimos comentarios, originales siempre, trazan los límites de sus incondicionales con los que lo denostan acaloradamente.

Nosotros le concedemos un mérito extraordinario ya que quiense atreve a expresar sus opiniones en la forma que él lo hace, posee una contrastada información y la usa con sabiduría. De otra forma haría cola ante las salas de los juzgados.

Era interesante por tanto escuchar su anunciada conferencia en el Eurotel «Costa de los Pinos» del pasado 11 de Julio.

Porqué, hay que decirlo, sentíamos además curiosidad por escuchar en directo a un hombre que posee los dotes de comunicador traspasando la pantalla. Lo que teatralmente se denomina pasar la batería.

Mucha gente.

Trescientas personas como mínimo acudieron a escucharle. Comparada con otras conferencias resultó multitudinaria.

En el primer momento manifestó su predilección a dirigirse a un auditorio presente, en directo viéndolo y observando sus reacciones que hacerlo a través de la pantalla traspasando lo que denomina monstruos mecánicos.

Un consejo a los jóvenes periodistas. «Olvidaros de las normas que imparten en la Facultad de Ciencias de la Información. El periodista se hace en la calle».

Hablando de su informativo declaró que era un periódico completo, con todas las noticias acaecidas en las veinticuatro horas que deben ser sintetizadas para darles cabida en el corto espacio de veinte minutos.

Habló del arte de colocar videos en momento oportuno lo que dice de la calidad del equipo técnico.

Opina que por la Televisión la imagen se ha apoderado de la palabra.

Comentó de pasada la competencia desleal de la TV. pública a la privada.

—No conoce al nuevo propietario de Antena 3 pero por su parte continuará en su quehacer.

—La democracia española es infantil todavía. Está parada no se desarrolla. Queriéndolo controlar todo se puede llegar a la dictadura. Está de acuerdo en que se hacen pocos programas culturales y recalca que Martín Ferrand el Director General jamás le ha vetado noticia alguna.

Insiste en que el verdadero periodista es el de la calle.

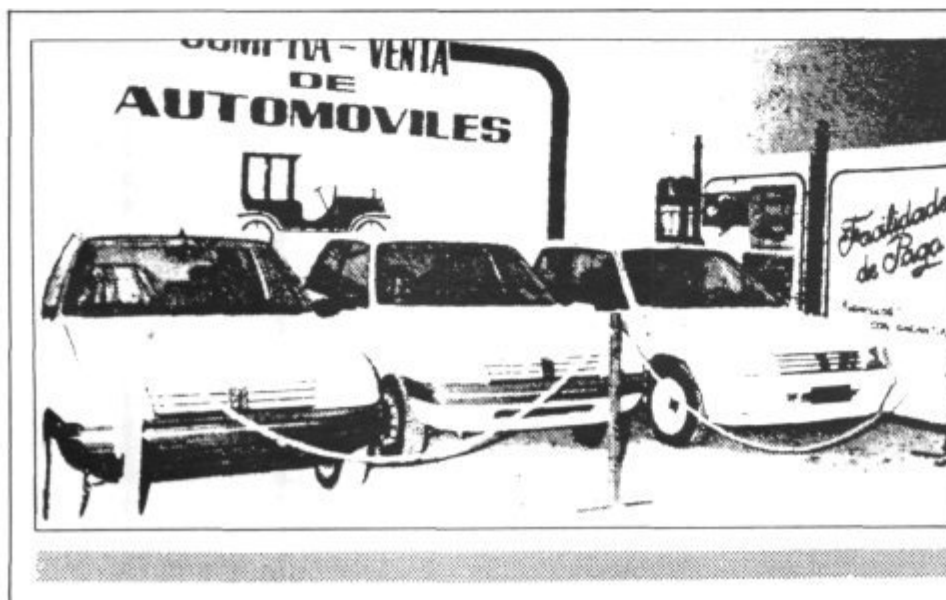
Se siente formando parte del mundo del capitalismo y entre la pregunta de un político de p.s.o.e. de como puede ser objetivo un periodista del capitalismo, responde:

«Un periodista puede pensar como sea pero debe decir la verdad».

Un verdadero placer escuchar a este maestro de periodistas que, como señalábamos al principio, puede desatar las más encontradas reacciones pero que finalmente ante su filosofía y manera de exponerla no queda más remedio que manifestar.

Es auténtico por lo tanto vale.

REDACCION

TALLER MECÁNICO

MIGUEL GENOVART

Reparaciones en general
Compra y Venta de automóviles

de todas las marcas y modelos,
nuevos o usados

Ctra. Sta. Margarita

Tel.: 83 60 12 - ARTÀ (Mallorca)

Que no te mosseguin sa llengua

LLUÍS CERDÓ FERNÁNDEZ

Durant sa Revolució Industrial que comença a finals des segle XVIII, ets obrers inglesos protestaven contra ses màquines que els llevaven llocs de feina, com si sa tecnologia fos sa culpable des *feudalisme industrial* d'aquella època i de ses condicions de vida miserables de sa classe treballadora. Avui, a ningú li passaria pes cap demanar sa destrucció de ses màquines com a solució per millorar ses seves condicions laborals. Sa tecnologia ni és capitalista, ni és anticapitalista: tot depèn de s'ús que se'n fa i des sistema econòmic de cada moment i de cada país.

Només fa uns anys, durant sa transició política, es partits d'extrema dreta feien un ús partidista de sa bandera espanyola, identificant-la amb es seus ideals neofranquistes. A més, com que es partits d'esquerres —es PSOE i tot— la refuaven, ja tenim sa bandera de tots convertida en símbol des nostàlgics d'en Franco. Un amic m'ho confirmà. Li regalaren un clauer que duia sa bandera espanyola amb s'escut constitucional. Idò bé: més d'un li va demanar si era *fatxa* o què. I això que duia s'escut constitucional! I no parlem des fet de dur sa bandera a sa corretja des rellotge. Allò era senyal d'esser de Fuerza Nueva, en es millor des casos.

Es qui feien aquestes interpretacions tan manipulades no sabien que sa bandera espanyola actual prové de l'any 1785, quand el rei Carles III l'adoptà per ses embarcacions de guerra, i que se convertí en bandera nacional l'any 1843, un segle abans des franquisme. Així i tot, per evitar males interpretacions, es meu amic va haver de llevar sa bandera des clauer.

Encara ara, s'utilitza com a símbol partidista en es futbol: durant es partits des Reial Madrid, es seus seguidors aixequen i remenen sa bandera espanyola, especialment si s'equip contrincant és el Barça. Ben segur que aquests seguidors madridistes acusaran es catalans de separatistes, però seran incapaços de veure que ells són ets autèntics separadors.

Lo mateix passa amb sa llengua. Durant sa celebració des Dia de Balears a s'Exposició Universal de Sevilla, un grupet de castellanoparlants siulà es president Cañellas pes fet de començar es seu discurs en mallorquí. Si hagués parlat en anglès o en francès, probablement no hi hauria hagut cap protesta ni una. S'altre dia, una periodista mallorquina va comentar per sa ràdio una anècdota sig-

nificativa, que va succeir també a Sevilla: durant una xerrada informal entre un grup de mallorquins on també hi havia un parell de castellanoparlants, ella se dirigí a un des mallorquins i, instintivament, li parlà en sa nostra llengua com ha fet sempre. Tot d'una va rebre sa resposta d'un des castellanoparlants: «¿Qué, ya estáis haciendo independentismo?». Per aquell individu, a Espanya s'ha de parlar *en español*; fer-ho en mallorquí és senyal d'independentisme. Si això fos vera, a Mallorca hi hauria un 70% d'independentistes, poc més poc manco. No mos hi guanyaria ni es País Basc.

Per sort, a Mallorca es fet de xerrar en mallorquí no és un acte polític ni reivindicatiu, sinó un fet normal: es mallorquins parlen mallorquí amb naturalitat, simplement perque és sa seva llengua, sa que han après de son pare i sa mare, sense cap connotació política ni social. Poques famílies han assumit aquella bajanada segons la qual parlar en castellà *fa més fi*. Parlen mallorquí ets arquitectes i es missers, es metges i es militars, es fusters i es sabaters, es pobres i es rics...

Una altra cosa és sa llengua escrita. Com que a sa població mallorquina adulta li varen negar es dret d'aprendre es mallorquí a s'escola, ara mos trobam que s'idioma escrit ha quedat en mans de sa minoria catalanista, que l'utilitza políticament per fomentar sa quimera des *països catalans*, un projecte independentista respecte d'Espanya però annexionista respecte de Catalunya. Per això els preocupa tant es nom de sa llengua: volen que l'anomenem *català* en lloc de *mallorquí*, com li hem dit tradicionalment a Mallorca de fa segles, perque volen poder identificar *llengua catalana* amb *nació catalana*. Es nom de *mallorquí* trenca s'esquema: haurien de parlar d'una *nació mallorquina*... i això seria pecat mortal. I com que una nació monolítica ha de menester una llengua monolítica, baraten ses nostres paraules i expressions per ses catalanes: *veïns* en lloc de *veïnats*, *cementiri* en lloc de *cementerí* o *joguines* en lloc de *juguetes*. No hi ha raons filològiques que justifiquin aquests canvis, i per tant queda clar que ses raons són polítiques.

Aquests darrers dies, s'anomenada Plataforma Cívica per l'Autogovern —manipulada per s'Obra Cultural— ha tret un *bulletí* catalanista. Un *bolletí* faria massa província i ells volen comandar a ca nostra... des de Barcelona. També durant aquests dies, sa lingüista Aina

Moll i es periodista Sebastià Verd han parlat de «l'*escriidassada*» contra es president Cañellas a Andalusia. Podrien haver parlat de sa *siulada*, des *crits*, de sa *protesta*, o podrien haver dit que *baladretjaren* contra ell, que són formes ben mallorquines d'explicar-ho. Emperò han triat es mot més català i més poc mallorquí que han trobat. Tenen tot es dret de fer-ho, però jo també tenc dret de retreure'ls-ho.

Davant aquestes manipulacions, no hem de cometre s'error de renegar s'idioma: això contribuiria a identificar sa defensa de sa llengua amb sa defensa des catalanisme. Ben al contrari, hem de continuar parlant en mallorquí com fins ara i, a més a més, l'hem de poder escriure. Ja sabem que per cada catalanista que diu o escriu *vacances* i *ocell*, hi ha vint mallorquins que deim *vacacions* i *aucell*; però d'aquests vint mallorquins, n'hi ha denou que no ho escriuen perque no en saben. Això explica que, per regla general, vegem escrites ses formes catalanes i no ses mallorquines. Volem girar sa truita? Idò ho tenim molt bo de fer: aprenuem a escriure en mallorquí, que no és tan complicat, i emprem totes aquelles paraules i expressions nostres que es catalanistes tramuden per ses barcelonines. Conec molta de gent que fa servir un mallorquí parlat molt ric, molt digne i molt correcte. Molt més ric, molt més digne i molt més correcte que es català fat i avorrit de certs pseudo-intel·lectuals. Aquests mallorquins que xerren bé són es primers que han de cultivar s'escriptura, per deixar testimoni de sa seva riquesa idiomàtica. No se tracta d'aspirar a esser grans escriptors, sinó simplement que cadascú aporti es seu granet d'arena. Tots plegats farem de contrapès i deixarem en evidència ses mangarrufes polítiques.

Sa llengua, igual que sa bandera o sa tecnologia, és un patrimoni de tots. No hem de permetre que quedi en mans d'una minoria: hem d'estar preparats per poder utilitzar-la de paraula i per escrit, modestament i dignament. N'Aina Moll, a sa campanya de normalització, diu que no mos hem de mossegar sa llengua. És vera, però tampoc no hem de deixar que la mos mosseguin. Hem de fer escola, una altra escola.

En Lluís Cerdó Fernández és llicenciat en Ciències de s'Informació i ha obtingut es certificat de nivell superior de sa Junta Avaluadora de Català

HISTORIAL DEL CLUB DEPORTIVO ARTÀ

escrito y recopilado por JAUME CASELLAS FLAQUER

TEMPORADA 1948 - 49

La máxima competición regional se presentaba sumamente abierta y apasionante a taenor de la campaña de refuerzos que los respectivos equipos venían desarrollando. El Artà que no era ajeno a esta política llevó a cabo una profunda renovación de la plantilla para afrontar con garantías tan difícil empresa. La competición, ya de por sí muy fuerte, se revalorizó aún más, con la incorporación de los equipos reservas de los tercerdivisionarios Constancia y Atlético Baleares, cuya puntuación concernía exclusivamente para la clasificación de la «Copa Presidente».

CRISTOBAL FERRER PONS

Uno de los principales artífices y diseñadores del Artà-49. Un conjunto de juego práctico y vistoso al mismo tiempo y que si no llega a cruzarse en su camino la desventura del partido con el España y sus inherentes secuelas, hoy glosaríamos las excelencias de un Artà en la cúspide de la gloria. Aún así, su clasificación final marcó un hito hasta hoy inigualado.

Treinta y cinco años después, «En Tófol Sacristà», sigue siendo un mecenas, un caballero y un deportista en activo.

CAMPEONATO PRIMERA REGIONAL

DELEGADO TÉCNICO: Cristóbal Ferrer Pons

PREPARADOR FÍSICO: Antonio Ferrer Matos

JUGADORES: Galán, Domenge, R. Piris, Bibiloni, Prats, A. Llabrés, Tony, Ramis, Servera, Salord, Crespí, Rosselló, Durán, J. Llabrés, Rodríguez, Llinás y S. Pons.

PRIMERA VUELTA

27 Sep.	Font	Soledad,	2	Artà,	1	Crespí
3 Oct.	Ripoll B.	Artà,	3	Collerense,	1	Crespí, Servera, Rodri
10 Oct.	Ripoll B.	Sóller,	1	Artà,	2	Rosselló, Rodri
17 Oct.	Llinás	Artà,	1	Manacor,	1	Rosselló
24 Oct.	Font	A. Baleares,	2	Artà,	0	
31 Oct.	Martorell	Artà,	4	España,	5	Servera, Rosselló, J. Llabrés, Durán
7 Nov.	Comas	Vulcania,	1	Artà,	1	Rodri
14 Nov.	Fiol	Artà,	1	Constancia,	0	Tony
21 Nov.	López	Montuiri,	1	Artà,	2	Durán (2)
28 Nov.	Bosch	Artà,	4	Murense,	0	Rosselló (2), Durán (2)
5 Dic.	Florit	Poblense,	6	Artà,	1	J. Llabrés
12 Dic.	Llinás	San Juan,	4	Artà,	3	Crespí, Rosselló, Durán
19 Dic.	Salom	Binisalem,	1	Artà,	3	Crespí (2), Rosselló

SEGUNDA VUELTA

8 Dic.	Mestre	Artà,	8	Soledad,	1	J. Llabrés (3), Rosselló (2), Durán (2), Rodri
2 Ene.	Torres	Collerense,	1	Artà,	1	Rosselló
9 Ene.		Artà	—	Sóller	—	Incomparecencia Sóller
16 Ene.	Ripoll B.	Manacor,	3	Artà,	1	Crespí
30 Ene.	Salom	Artà,	4	A. Baleares,	1	Durán (2), Servera, R. Piris
13 Feb.	Tous	España,	1	Artà,	2	Durán (2)
20 Feb.	Font	Artà,	3	Vulcania,	0	Rosselló, Durán, Tony
27 Feb.	Fuentes	Constancia,	3	Artà,	1	Durán
6 Mar.	López	Artà,	3	Montuiri,	2	Rodri (3)
13 Mar.	Florit	Murense,	4	Artà,	2	Llinás, Ramis
19 Mar.	Ripoll B.	Artà,	3	Poblense,	2	Rosselló, J. Llabrés, Ramis
26 Mar.	Mestre	Artà,	2	San Juan,	0	Llinás, Salord
3 Abr.	Borrás	Artà,	4	Binisalem,	1	Rosselló (4)

CLASIFICACIONES

CAMPEONATO REGIONAL

Manacor,	34 puntos
Poblense,	30 »
Artà,	29 »
Murense,	24 »
Soledad,	21 »
Vulcania,	20 »
Montuiri,	20 »
Binisalem,	19 »
España,	19 »
San Juan,	16 »
Sóller,	16 »
Collerense,	16 »

COPA PRESIDENTE

Manacor,	38 Puntos
A. Baleares	35 »
Artà,	33 »
Poblense,	32 »
Murense,	31 »
Constancia,	28 »
Soledad,	25 »
Montuiri,	23 »
Vulcania,	21 »
Sóller,	21 »
San Juan,	20 »
España,	20 »
Collerense,	19 »
Binisalem,	18 »

Extraordinario despeje de PIRIS en la catedral del fútbol, el campo de San Mamés (Bilbao).

Su sino era ser futbolista. Sólo un mozalbete, con apenas 15 años cumplidos, recién salido de aquella fabulosa cantera que era «Sa Clota», y ya se permitió el lujo de debutar en el primer equipo del Artà, que ocupaba un puesto de vanguardia en la élite del fútbol mallorquín y, además de dejar la impronta de su clase evidenció su olfato del gol.

Su calidad era innata y contemplar su manejo del balón pura delicia. Por necesidades del conjunto dejó de merodear el área para situarse bajo los palos de la portería. «San Mamés», el «Bernabeu», «Mestalla», aún no se le denominaba «Luis Casanova», «Atocha», el viejo «Torrero», conocieron de sus portentosas facultades

de guardavallas.

Del Artà pasó al Atlético Baleares, viviendo con los de «Son Canals», el ascenso a la segunda división; incorporado al Granada goza de otro ascenso, éste a primera y, por añadidura, del privilegio de ser finalista de copa. Se marcha, siendo el ídolo de la afición de la ciudad de la Alhambra a la vera del Tibidabo, donde con el histórico Español, llega a saborear el liderato de la División de Honor. De regreso a la «roqueta», recalca en las filas del club decano mallorquín.

Es un orgullo y un bonito blasón para el Artà haber alumbrado un futbolista de tantos quilates y de tanta categoría.

Jorge Llull Febrer

TEMPORADA 1949-50

Algunos reveses deportivos a los que no se estaba acostumbrados, el cansancio de los dirigentes y el alto coste económico que suponía sostener una plantilla de jugadores de la calidad de los años precedentes, motivó una fuerte crisis que puso en peligro la supervivencia del club. En Asamblea de Socios, celebrada a finales de septiembre, ante la gravedad de la situación planteada, el que fuera presidente fundacional don Jorge Llull Febrer, aceptó la responsabilidad de volver a asumir el cargo de primer mandatario.

En plan modesto, con jugadores locales, se emprendió la nueva singladura.

CAMPEONATO PRIMERA REGIONAL (1). GRUPO PUEBLOS

ENTRENADOR: Ramón Soler

JUGADORES: R. Piris, José M.º Carrió, Caballero, Sastre, J. Salord, Servera, A. Llabrés, Tano, Salas, J. Ginard, J. Piris, Femenías, Alzamora, Sard, Blanes, Salvador, S. Salord, Sureda, Bisbal, M. Ginard, G. Genovard.

PRIMERA VUELTA

16 Oct.	Martorell	España,	5	Artà,	0
23 Oct.	Torres	Artà,	3	Porreras,	1
30 Oct.	Mir	San Martín,	8	Artà,	0
6 Nov.	Salom	Artà,	0	La Salle,	2
13 Nov.	Borrás	Santiago,	3	Artà,	0
20 Nov.	Fiol	Artà,	1	San Juan,	3
27 Nov.	Torres	Felanitx,	1	Artà,	2
4 Dic.	Suau	Petra,	2	Artà,	1
11 Dic.	Prats	Artà,	2	Montuiri,	1

(1) La desaparición de numerosos clubs llevó a la Federación a suprimir transitoriamente la categoría de segunda regional.

De pie: SASTRE, TANO, SALAS, SARD, PIRIS J. LLABRES, J. GINARD, R. PIRIS y de paisano CABALLERO.

Agachados: SUREDA, SALAS, ALZAMORA, BISBAL, P. SUREDA.

FIESTAS «SANT SALVADOR»

1948 — 6 Agosto
Artà, 3 Constancia, 1

1949 — 6 Agosto
Artà, 3 R.C.D. Mallorca, 0

1950 — 7 Agosto
Artà, 3 San Jaime, 2

SEGUNDA VUELTA

18 Dic.	Fuster II	Artà,	1	España,	1
26 Dic.	Suau	Porreras,	4	Artà,	2
8 Ene.	Suau	La Salle,	6	Artà,	0
15 Ene.	Florit II	Artà,	1	Santiago,	2
22 Ene.	López	San Juan,	4	Artà,	1
29 Ene.	Ripoll B.	Artà,	3	Felanitx,	3
5 Feb.	Salom	Artà,	2	Petra,	2
12 Feb.	Suau	Montuiri,	5	Artà,	0
19 Feb.	Suau	Artà,	3	San Martín,	0

La desmembración que sufrió el equipo con las bajas que por diversos motivos causaron los mejores jugadores locales Sastre, Servera, R. Piris,...; la falta de relevos de cierta garantía y la progresiva atonía de una afición acostumbrada a la «grandeur» de años anteriores, llevaron al club al borde de la desaparición. Por razones de edad, el presidente don Jorge Llull, delegó sus funciones en una Gestora formada por Juan Tous Carrió, Miguel Fuster Vives, Jaime Casellas Flaquer, Miguel Sureda Vives y el malogrado Antonio Bosch Brunet, que remedaron, como mal menor, el peligro de la disolución de la entidad. Consiguieron del entonces alcalde Sard Puja-des, la prórroga del contrato de arrendamiento del campo «Es Cos», sobre el que se cernía la amenaza de extinción y optaron por la organización de un torneo de peñas, en perjuicio de la competición oficial, con objeto de fomentar la aparición de nuevos valores.

Después de unos meses de transición se concretó la formación de una nueva Junta Directiva que encabezó José Picó Forteza. Como entrenador se designó a Juan Gil González, más conocido por «Es Brigada», remozándose la plantilla con muchachos iniciado en «Sa Clota» y elementos procedentes del disputado torneo de peñas. Se intensificó la actividad futbolística, dificultada por la carencia de equipos en los pueblos de la comarca. Así, conjuntos de Manacor, que muchas veces sólo cambiaban de nombre, Carrilense, Marit, Júpiter, La Salle, Ferroviaria, etc., etc., se repitieron una y otra vez en el transcurso de aquel año sabático.

JUNTA DIRECTIVA

Presidente	José Picó Forteza
Vice presidente	Rafael Amorós Artigues
Secretario	Miguel Fuster Vives
Tesorero	Francisco Tous Quetglas
Contador	Antonio Bosch Brunet
Vocales	Bartolomé Bisbal Ginard
	Jaime Casellas Flaquer
	Sebastián Riera Tous
	Miguel Gili Carbonell
	Mateo Esteva Sureda

De pie: S. RIERA (Delegado)
S. COMUNA, J. TERRES,
GAYETANO, P. BUTLÉ, PEP
BOSA, N. «SES GRES»,
ANTONIO BOSCH
(organizador).
Agachados: R. ESPINOSA,
P. LEU, F. MASETAS, T. SON
SUREDA, CABALLERO A.,
S. MOMA.

Entrevista a... FRANCISCA FERRER AMENGUAL

1.— ¿Ud. invirtió en el futuro Polígono Industrial de Artá cuando se lo propusieron. Una vez aprobadas las Normas Subsidiarias, esta muy cerca el dar luz verde al proyecto. Hoy por hoy, tal como están las cosas ¿qué opina Ud. sobre estos cinco años de larga espera? Y, si no es mucho preguntar, ¿qué haría en este momento, con su parte?

2.— ¿Qué opinión le merece la actuación del Gobierno sobre las pequeñas y medianas empresas?

3.— Una población como la de Artá, ¿está realmente preparada para soportar la dureza del Plan de Convergencia?

4.— ¿Cree Ud. que la política llevada a cabo por el grupo gobernante municipal durante estos 13 años, ha repercutido indirectamente sobre la escasez de puestos de trabajo en nuestra localidad?

5.— ¿Hasta qué punto las crisis, de la que todo el mundo habla, se hace palpable?

1.— Es algo incomprensible. Un proyecto que en su tiempo, era vital para muchas empresas, se ha visto relegado y frenado, obstaculizando el proceso de inversión y el desarrollo. Sinceramente, creo que los responsables tenían que haber mostrado un mayor interés del que parece, realmente ha existido durante estos años.

El que realmente invirtió el dinero fue mi padre, y él, desgraciadamente no puede contestar a esta pregunta. Por mi parte, si yo hubiera sabido que el dicho proyecto iba a ser la historia interminable no hubiera dado ningún adelanto. Seis años es mucho tiempo para tener un dinero en depósito. Y en estos momentos, en plena crisis, quizás haya muchos empresarios que no les interese meterse en estas inversiones tan costosas. Los tiempos han cambiado y las necesidades no son las mismas que hace 6 años.

2.— Parece que su intención es borrarlos del mapa. La presión fiscal a la que nos someten, Ayuntamientos, Gobierno Central y Comunidades Autónomas hace que cada día sea más difícil, por no decir imposible, sobrevivir en el mundo empresarial. De seguir así vamos a tener que pagar hasta para respirar; cuando no es el IVA es el IAE, o el canon del agua o la Seguridad Social, sin mencionar los impuestos indirectos como la gasolina y un largo etcétera que hace que muchos empresarios se vean obligados a cerrar sus establecimientos, y por si fuera poco algunos Ayuntamientos deciden hacer mejoras y embellecimientos con impuestos especiales. Esto es insostenible.

3.— Yo creo que el gobierno a nivel nacional y los ayuntamientos a nivel local tendrían que empezar por explicarnos al pueblo qué es el plan de convergencia, porque hay mucha desinformación y mucha ignorancia en este sentido. Si con ello se pretende que España esté a la altura de los otros países comunitarios, francamente no

creo podamos lograrlo. Falta mucha preparación y mucho esfuerzo. Hay que trabajar más y mejor y dejar de ser de una vez el país de las chapuzas.

4.— No puede decirse que los haya fomentado ni favorecido. Aquí, como en otras zonas de Mallorca se ha pasado del blanco al negro sin tener en cuenta que en el término medio está la virtud. La comarca de Artá tiene mucha costa, a mi entender mal aprovechada, dónde hubieran podido proyectarse bellas urbanizaciones, preservando al mismo tiempo espacios naturales, que hubieran dado riqueza y puestos de trabajo a mucha gente del pueblo. El progreso no puede detenerse ni frenarse.

5.— No hace falta ser ningún experto en economía para darse cuenta que este país no funciona. El dinero no circula, los comercios están vacíos y los restaurantes también. Las rebajas se adelantan y los pagos se atrasan y si no que se lo pregunten a los empresarios convertidos en auténticos correccaminos para ir en busca de las letras perdidas.

REGISTRE CIVIL D'ARTÀ

Moviment natural de la població. Mes de juny

NAIXEMENTS

10-6-92 Sergi Caballero Moreno, fill de Jaume i Andrea Maria.
16-6-92 Antoni Carrió Dalmau, fill de Sebastià i Joana.
17-6-92 Sergi Guinea Vives, fill d'Àngel i Caterina.
25-6-92 Caterina Cabrer Gómez, filla de Gabriel i Àngela.

MATRIMONIS

30-5-92 Joan Pep Rosselló Horrach amb Maria Escamilla García.
13-6-92 Jaume Genovard Sureda amb Antònia Quetglas Maria.

DEFUNCIONS

3-6-92 Antònia Tous Ginard, de Sa Serra. 87 anys. Mori a Cala Ratjada.
12-6-92 Maria Sancho Campins, Papa. 77 anys. Mestral, 19.
24-6-92 Joana A. Gil Sancho, Papa. 87 anys. Pep Not, 37.
26-6-92 Jaume Alzamora Bisquerra, Blancos. Pontarró, 59. 87 anys.

 "la Caixa"

EN ARTÀ
Servicio Cajero Automático
24 horas.

UN ANALISIS DE SANGRE PERMITIRA PREDECIR LAS ENFERMEDADES

(Esta técnica se podrá realizar en España dentro de dos años)
Un laboratorio de Barcelona ha desarrollado una técnica que permitirá analizar en España la información que contienen los genes humanos. Gracias a un simple análisis de sangre podrán constatar-se todas las predisposiciones a futuras dolencias.

Se trata de elaborar una especie de documento de identidad genético, según el cual se podrán constatar cualquier predisposición a contraer en un futuro cualquier dolencia o tumor que uno pueda padecer a lo largo de toda su vida, según manifestaron los investigadores que han elaborado esta nueva técnica genética.

FUTURO

Esta técnica se podrá realizar a gran escala en España dentro de dos años y cada análisis costará alrededor de las 15.000 pesetas. Para realizarlo, el laboratorio sólo necesitará una muestra de sangre para determinar las futuras enfermedades, con un 99 por ciento de acierto.

Antonio Balagué, propietario del laboratorio catalán que comercializará a partir de 1993 esta nueva técnica genética, aseguró que no se trata de «ciencia ficción» en absoluto. Son técnicas que hoy en día ya existen y que son el futuro más inmediato de la medicina.

ANTES DE NACER

Incluso se esta planificando —añadió Antonio Balagué— que en aquellos individuos que se encuentren enfermedades en sus ADN, se les pueda modificar de modo que se solucione la enfermedad. Esto se podrá efectuar en un futuro muy inmediato.

El documento de identidad genético se les podrá realizar a todas las personas incluso antes de nacer y, a partir del año 1993, estará disponible en todos los hospitales y laboratorios de las comunidades autónomas.

OPINIÓ

La por, ens comanda?

Els intervisus sobre la situació econòmica a la nostra localitat, per dir-ho de qualca manera, semblen haver causat efectes sorprenents i contradictoris sobre els empresaris als quals oferirem l'oportunitat de pronunciar-se al respecte. Uns es desentengueren de l'assumpte. Senzillament, no en volgueren saber res.

Un altre, trobà que no podia ser mai que fes cinc anys des que els reuniren i pagaren una certa quantitat econòmica pel que el dia de demà, amb un poc de sort, podria esdevenir un Polígon Industrial. Tot lo més, podia fer tres anys des de la reunió. Els maldecaps dels grans empresaris poden afectar a la memòria. A tots ens passa. El temps ens fuig de les mans, però sembla que les butxaques s'haurien de foradar encara més aviat.

Un altre senyor, que ja havia contestat gustosament totes les qüestions, de manera voluntària i del seu puny i lletra, es va refer i ens digué que no provàssim de publicar-ho.

Què és tot això? Vestigis franquistes? Motius interessats que no els permeten dir res que pugui afectar a la clientela? O, per ventura, Déu no ho vulgui, tenen por a les possibles repercussions?

Com deia el poeta: «Tancau-me i seré lliure. Perquè «alloure» no aprecii la llibertat».

BAR GRAN VÍA

ESPECIALIDAD EN:

- Tapas Variadas
- Pulpo Gallego
- Empanada Gallega
- Ribeiro

Ciutat, 35 - ARTÀ - Tel. 83 62 49

EL AGUA SUBTERRANEA

¿Mañana qué?

Oí ciertos rumores que en Mallorca se quiere realizar un plan de mancomunidad isleño de abastecimiento de aguas subterráneas para varios pueblos, y la capital de Mallorca.

Podría ser un gran acierto por parte de la empresa EMAYA. Pero, de llevar a cabo dicho proyecto, hay muchos peros por resolver, si se lleva a cabo dicho proyecto.

1º No se tiene que resolver solamente el actual problema del agua potable de la capital de Mallorca, pues mañana qué?

2º ¿Hasta cuándo quedará resuelto dicho problema del agua potable de Palma?

3º Con dicho proyecto, se podrá eliminar las filtraciones mediterráneas en nuestros pozos.

4º La horticultura quedará garantizada su continuidad a través de las décadas.

5º Es la línea recta de la solución, o de la destrucción total de nuestras reducidas reservas acuíferas subterráneas.

6º ¿Por qué no se construyen nuevos embalses para aprovechar el agua de las lluvias que discurre por la superficie y desemboca al mar? Podría enumerar muchos más peros al proyecto de mancomunidad de agua potable de Mallorca, quizá otro día me decida y lo haga.

Ahora quiero hacer memoria de los años 50. Palma se abastecía de agua potable de «Sa Font de la Vila», después se le agregó el agua del pozo «d'Es Pont d'Inca». Con dichos manantiales, en su día, Palma estaba bien abastecida en consumo de agua potable.

Allá por los años 60, en Mallorca empezó la fiebre del turismo, la cual, cada año, tomaba más virulencia, hasta llegar a nuestros días. Mallorca se fue transformando día a día. Con la llegada de la fiebre del turismo, llegó el virus de la construcción, devorando costas vírgenes y playas. Muchos campos empezaron a abandonarse, y los agricultores encontraron más remunerados sus trabajos en hoteles que en sus propios campos. Las empresas constructoras, empezaron a introducir y exportar mano de obra de la Península y de las costas africanas. El censo de la Isla empezó a desbordarse con la llegada de la especulación y la segunda residencia vacacional; Muchos montes perdieron su virginidad con la construcción de chalets de lujo, y actualmente con la construcción de campos de golf.

Actualmente muchas zonas de la costa de Mallorca están cubiertas de grandes masas de hormigón, y esto hace que el consumo de agua, se haya desbordado por haber alcanzado las cotas del in-conformismo. Hay que pensar que Mallorca no está situada al norte del continente o en los Pirineos.

Antiguamente las creencias populares, y algún que otro sahorí, creían que Mallorca estaba surcada por varios ríos subterráneos procedentes del continente. Hay muchas leyendas y mitos respecto a las aguas subterráneas de Mallorca sólo es un mito y tenemos que ser conscientes que vivimos en una pequeña Roqueta aislada de toda posibilidad de que nos lleguen aguas subterráneas del continente. Solamente nuestras reservas se deben a las lluvias que nos traen periódicamente tan preciado líquido.

Volviendo a la realidad del problema de las aguas potables, hay mucho que decir y hacer. Yo pienso que dicho proyecto de mancomunidad no es conveniente que se realice, porque sólo nos llevará a agotar las reservas que aún nos quedan para el mañana, que puede ocurrir en un futuro próximo, y pienso podremos seguir cul-

tivando nuestras huertas o quizás se conviertan en zonas reservadas a parques naturales. No podemos hacer mal uso de las pocas reservas que aún nos quedan. Pienso y recuerdo, que el «Pla de Sant Jordi» fue el primero que padeció los efectos de las filtraciones marinas en sus aguas subterráneas, y sus huertas a efectos de las filtraciones marinas, fueron desapareciendo paulatinamente, y hoy, sólo queda el recuerdo de los molinos de viento. La misma desgracia siguió a las huertas del pueblo de Campos, y también han pasado a la historia de los recuerdos, sus grandes vaquerías, y han ido desapareciendo por padecer la invasión de las filtraciones marinas, efecto que se produce a consecuencia del excesivo consumo de las reservas de las aguas subterráneas.

Pienso y me pregunto que pasará si se acomete este proyecto de mancomunidad. Las huertas de Muro y de La Puebla podrán seguir exportando sus patatas y demás productos de la horticultura, o quizás en un futuro no lejano tendrán que importarlas. Creo que ha llegado el momento de hacer un serio análisis en profundidad, encaminado a realizar un plan director de las reservas y protección de las aguas potables subterráneas de Mallorca.

El sahorí M. MOREY

DITES DE MALLORCA

N'hi ha més que mosques.

És més veí que es pastar.

No treu portal a carrer.

Se va treure es gat d'es sac.

Ha perdut paner.

Té es cap a les onze.

Enten figues per llanterna.

Això no son figues d'aquest paner.

Mescla ous amb caragols.

Va calçat per aigo.

Ferreteria
Mascual

Calle Cardenal Despuig, 12
Teléfono 83 63 92
ARTÀ - Mallorca

Ferreteria
SAN LORENZO

Calle Mosén Galmés, 37
Teléfono 56 96 50
SAN LORENZO - Mallorca

HERRAMIENTAS PARA LA CONSTRUCCIÓN

PINTURAS • BRICOLAGE

SERVICIO DE ALQUILER

HORMIGONERAS • COMPRESORES

GENERADORES - MONTACARGAS

M. DISCO - ETC.

EXPOSICIONS

A Na Batlessa:

—A les sales d'exposicions municipals, exposició de pintures de Bartomeu Ventayol.

—A la planta baixa, exposició de ceràmiques de Bonaventura Albons.

—Al primer pis, mostra de les fotografies de la II Marató Fotogràfica Festes de Sant Salvador. Del 4 al 9 d'agost.

—Al segon pis, mostra dels dissenys presentats al I Concurs de Camisetes Artà-Estiu 92.

Obertes del 31 de juliol al 9 d'agost de les 20 a les 22 hores.

A la Sala d'Exposicions de Sa Nostra (Museu Regional), exposició de pintures de Bàrbara Círrer i de Joan Sopa. De l'1 al 9 d'agost. Festius d'11 a 13 h. Feiners de 19 a 22 h.

A la boutique Vora-Vora, exposició de temes artanencs de César Estrany. Del 21 de juliol al 15 d'agost.

A Ca'n Cardaix, exposició de pintures d'Aina M.ª Lliteras, Marquet Pasqual i Xisco Rubio. Del 31 de juliol al 9 d'agost. Obert els horabaixes de 20 a 22 h.

A la Residència:

—Mostra d'obra d'artesanía elaborada pels estadans de la Residència per a la tómbola parroquial. Del 31 de juliol al 4 d'agost de 19 a 22 h.

—A la sala de jocs (entrada pel jardí) II Mostra de Bonsai Festes de Sant Salvador a càrrec de l'Associació Bonsai de Llevant. Del 5 al 8 d'agost de 19 a 22 h.

NO TE MOSSEGUIS SA LLENGO

Bola diven i no bolla
i pitram i no pitera;
xerrar així no hi ha manera
sa nostra llengo degolla
que no vos posin s'argolla
que es mallorquí fort impera.

Alofoll a s'esperit
bravet a un vadell
un corder a un anyell...
Es mallorquí ben escrit
mos dona més bon profit
no vos decanteu mai d'ell.

EL TUB

IN MEMORIAM

A la memòria de Francisca Bisbal Rosselló, (a)
«Casina» que ens va deixar el dia 3 de juliol d'enguany.

Mai cap glosat vos vaig fer,
mentres de vida foreu plena,
i es que mentres un alena,
sempre el deixam per el darrer.

Avui que aquí ja no estau
vull honorar vostra memòria,
segur estic que allà en la glòria,
per sempre romaneu en pau.

No foreu per a mi una tia,
que mumare segona heu estat,
des de petit a l'Artà estimat
sempre em fereu companyia.

Son Comte, Sa Porrassa, Son Espases
fins que recalareu a Ciutat
sempre mirant al poble anyorat
on donareu les primeres passes.

Sa petita de tres germanes
de cognoms Bisbal Rosselló,
Maria, Bel i Francisca,
de malnom vos foreu, Xisca,
«Casina» igual que sa major.

Tia Francisca:
Quan visquereu, molt estimareu
a espós, fills, família i amics,
repetiria un i mil pics
que d'amor es cor desbordareu.

Tots ploram la vostra mort,
molta tristor mos heu deixat
però es conhort també és molt fort
de saber que a Déu heu abraçat.

Amb sa padrina Maria
i amb es padrí Damià
teniu ara dolça companyia
per a sempre allà al cel llunyà.

Adéu per una temporada,
que al cel un dia mos vegem
i mentrestant, tia estimada,
a vos tots mos encomanarem.

Es vostre nebot

JAUME ALZAMORA BISBAL

LICORES MOYA C. B.

Fàbrica de Licors
Cerveses.

Licors nacionals i estrangers
DES DE 1890

Especialitat en licors mallorquins:
PALO, HERBES DOLCES I SEQUES,
ANIS SEC «LA ESTRELLA DE ARTÀ»

Carrer 31 de Març, 11
Tels. 83 60 38 - 83 62 07

Fax 83 52 80
ARTÀ

Sa Colònia

Muchas fueron las actividades que tuvieron lugar en la Colonia de San Pedro, con motivo de los festejos que se organizaron para la celebración de las Fiestas Patronales.

En realidad los diversos actos abarcaron del 25 de Junio al 18 de Julio, si bien hubo días laborables entremedio que proporcionaron un respiro a los organizadores.

Tanto por la Colonia como por Artá circularon unos muy completos programas, que no voy a repetir textualmente, por no alargar demasiado esta croniquilla. Me imitaré a comentar los actos que más llamaron la atención.

Los que, a mi entender, más éxito tuvieron, entusiasmado de verdad a los asistentes, fueron los del jueves 25 y lunes 29 de Junio. El 25 fue la actuación de la Coral de la Tercera Edad de Artá en la Iglesia. Llenó por completo el Templo, y recibió estruendosos aplausos al final de cada pieza interpretada. Y en cuanto a la FIESTA PAYESA, a cargo de Artá Balla i Canta, a las 22 horas del 29 en la Plaza, encandiló de tal forma al numeroso público espectador, que al final de cada modalidad de baile la gente aplaudía estrepitosamente, notándose en el ambiente el miedo a que se acabara el repertorio. Este fue muy completo, y daba gusto ver la agilidad y graciosas evoluciones de los danzantes, qué demostraron una magnífica preparación y entusiasmo. Fué una verdadera gozada, y se demostró que el alma mallorquina vibra cuando se le da lo suyo con tanta perfección.

Cita aparte merece la directora de las dos actuaciones relatadas, María Genovard Ginard (Molona). Además de la perfección que consigue en los actuantes, se nota en ella una entrega y entusiasmo tales, que no sólo se transmiten a todos los que actúan bajo su batuta sino hasta al público espectador, que vibra al disfrutar del arte que ella imprime en todo lo que acomete. ¡Enhorabuena María!. No dejes de deleitarnos con tus actuaciones.

También merece una mención encomiasta la cantidad de parejas y grupos particulares, que, bajo el influjo de lo presenciado antes, se lanzaron a la pista para evolucionar, con bastante perfección, al compás de la misma música que había actuado con el grupo de Artá Balla i Canta.

Los actos programados en el mar no tuvieron suerte, pues el viento no sopló como era esperado, por lo que los horarios no pu-

Testigo de tiempos pasados.

dieron cumplirse con la perfección deseada. No obstante, se vió entusiasmo y deportividad entre los actuantes.

Las pruebas de Mountain Bikes, celebradas el Domingo 12 de Julio, congregaron hasta 120 participantes. Creo que en la Colonia jamás se había visto una tan grande concentración de ciclistas. El conjunto hizo un desfile por varias calles del pueblo, dándose las salidas y llegadas a la altura del Club Náutico. Participaron categorías de chicos y mayores, demostrando gran deportividad en todas las categorías.

Para que no faltara tampoco el Teatro, en la noche del viernes, 26 de Junio, la Agrupación Artística de la Colonia interpretó, con la perfección a que nos tiene acostumbrados, la obra titulada «Cavallet Quan eres Jove». Fué un verdadero éxito, siendo largamente aplaudidos al final de cada escena.

Por no ser posible hacer un relato detallado de todos los actos, sólo nos queda añadir que tanto el Baile de la Tercera Edad después del Concierto, como los Partidos de Fútbol, Cucañas, Concierto de la Banda de Música, Exposiciones, Taste de Vins, Oficio Solemne con predicación del sacerdote colonense D. Andrés Genovart, suelta de patos, etc. etc., animaron de verdad a los asistentes, por lo que terminamos dando la enhorabuena a los organizadores y ejecutantes.

SUGERENCIA.— Con motivo de la instalación de las cañerías para la conducción de aguas limpias y residuales, se abrieron acequias en la mayoría de las calles del Pueblo, lo que obligó a desechar las señales direccionales de tráfico, cubriendo con plásticos las placas indicadoras. Ahora las zanjas prácticamente están todas tapadas, y la mayor parte de las placas señalizadoras sin plástico, y algunas hasta rotas, por lo que el automobilista, motorista, e incluso ciclista que no sabe las causas de la anárquica circulación, queda completamente despistado al ver que no se hace caso de las señales que quedan en pie. Esta confusión podría originar choques y atropellos.

¿No sería conveniente reactivar las señales direccionales hasta que se aborde la última fase de la conducción de aguas?

JOSÉ CANTÓ PLANISI

Excavaciones SEBASTIAN SASTRE

Calle Son Servera, 29

Teléfono 83 65 59

07570 ARTÀ (Mallorca)

CRÒNICA DE LA MÚSICA POP ESPANYOLA

Capítol 16

1965 (II)

Els conjunts de música moderna eren ja part important de tota la societat espanyola. Pareixia que la cosa era rentable a nivell econòmic, i, l'industria discogràfica s'interessava de cada cop més per ells. Cases discogràfiques que oblidaven una mica als artistes anteriors (clàssics i melòdics) per dedicar-se de plé als conjunts que foren pioners (Dúo Dinámico, Estudiantes, Pekenikes), i nous, que formaven la constel·lació de grups de música moderna: Sonor, Relámpagos, Sirex, Mustang, Lonnie Star, H.H., Micky y Los Tonys, Bruno y Los Rockeros, Salvajes i, fonamentalment BRINCOS.

S'ha de destacar, com ja hem vist a altres capítols, que en nou segell de l'industria del disc ZAFIRO-NOVOLA, es dedicarà fonamentalment a cercar valors de la nova música. Creurà fermament amb ells, i, amb el temps es convertirà en la casa que més haurà contribuït al desenvolupament de la música pop espanyola, amb molts de conjunts i solistes dins el seu catàleg. (Juntament amb Hispavox un parell de temporades més tard). I, com varem veure el llançament més espectacular d'aquells anys fou el de LOS BRINCOS, que, gràcies a aquesta extraordinària campanya de promoció —i a la seva indiscutible qualitat, tot s'ha de dir—, són els primers i més populars de tot Espanya.

Fins i tot Brincos surten a portades de revistes musicals estrangeres de França o Itàlia, i, enregistren temes amb aquelles llengües que també tenen una bona repercussió als seus països d'origen. «FLAMENCO» i «BORRACHO» ocupen els primers llocs com a creadors de les cançons que tothom cantava. Ells varen demostrar que, si de tot d'una era una idea sense cap ni peus (lo de competir amb els Beatles anglesos, ¡ni més ni menys!), la cosa a nivell pràctic no anava gens perduda. Fent una música típicament espanyola dins el pop més fresc i amb la posada amb escena més impecable: capes espanyoles, trajes elegants, cabells ben cuidats, mocasins lluent i un parell de cascavells originals com a segell.

Els Brincos eren un grup de categoria, cosa que a la fi tothom reconeixia, creatius i amb una inspiració en vena d'encerts aquell 1965. El llançament massiu del seu àlbum de 12 cançons i el de 4 i 2, respectivament els consolidaven com el grup més de moda.

(A finals d'any es començarà a parlar de la creació d'un altre gran grup de la música espanyola amb aires més internacionals que, precisament seràn els grans rivals i competidors de Brincos: LOS BRAVOS).

FESTIVALS DE LA CANÇÓ:

EUROVISIÓ-65. — Des de que l'any 1961 Espanya es va afegir als Països participants d'aquest popular concurs de cançons, havia sofert experiències negatives, quedant als darrers llocs de la classificació final. Això va fer recapacitar a TVE (que era l'Organisme que s'encarregava de la participació espanyola) i va convocar un pre-festival, per seleccionar la cançó que representaria a Espanya al Eurivisió de 1965 que es feia a Itàlia.

Entre els participants hi havia noms com Jaime Morey, Francisca, Luisita Tenor, Raphael, Dúo Dinámico i Conchita Bautista.

Els crítics musicals diuen que només hi havia una cançó digna, la composta i cantada per en Ramon Arcusa i en Manuel De la Calva «Dúo Dinámico» era la popular «Esos ojitos negros», que després es convertirà amb una de les seves cançons més populars. no fou el·legida, si no que, es el jurat prefereix novament a la que havia estada seleccionada com a primera representant espanyola al Certamen: CONCHITA BAUTISTA. L'any 1961 quedà sa darrera i, a pesar de tenir dos punts, enguany (1965), va repetir lloc, amb aquella peça «pseudo-folklòrica-moderna» «¡Qué bueno, qué bueno!».

Aquí, a l'Illa, amb aquell Festival de la Cançó de Mallorca (celebrat al Passeig Marítim), vingué una atlota que a partir d'aquest 1965 obtingué el recolçament popular i serà una de les «muses» del pop espanyol: KARINA.

KARINA, des de Malloca comença una imparable trajectòria que la durà a ser considerada com a la «musa» del «yé-yé» espanyol.

Maribel Llaudes, alies «Karina», aquella joveneta de Jaen que un bon dia s'en va anar a viure a Madrid, que festetjava en Tony Luz dels Pekenikes, que debutava al espai «Escala en Hi-Fi», que cantà amb Juan Pardo quan aquest era membre dels mateixos Pekenikes a aquella «Revista musical» del Col·legi Calasancios; vingué a Mallorca amb una cançó d'en Alberto Cortez, l'argentí afincat a Espanya i creador de «Las palmeras». El tema era «Me lo dijo Pérez»:

«Me lo dijo Pérez, que estuvo en Mallorca
y vino encantado de todas las cosas que vió
por allí.

Que allí la alegría de noche y de día,
nunca tiene fin...

Si vieras, me dijo, que guapos muchachos
andan en la playa jugando en el mar...
parece que el agua les moja y les deja
su tez mallorquina un saborcito a sal...

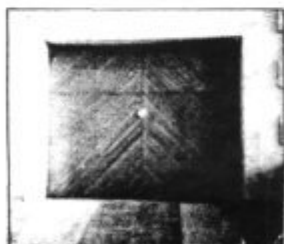
MONTAJES SERVERA

SOLUCIONES CON GARANTIA
PUERTAS BASCULANTES

MANUALES, AUTOMÁTICOS O CON MANDO A DISTANCIA
CON MACHIMEMBRADO DE MADERA DE NORTE - TEKA - CHAPA PEGASO

MONTADAS EN SU GARAJE CONSTRUCCION
PIDANOS PRESUPUESTO

C/. PEP NOT, 59 - ARTÀ - TEL. 83 61 31

Quasi 25 anys de diferència entre aquestes dues fotografies de CONCHITA VELASCO que a 1965 era popularíssima amb «La chica yé-yé». A la segona quan ja havia versionat el tema al any 90 amb l'autor d'aquesta serie.

Cantant les excel·lències de Mallorca, el sol, el turisme, etc..., tan prou rentables a les hores. El Sr. Pérez cantant les maravelles tòpicas del seu estiu mallorquí. Aquell tema que també gravà el seu autor fou una de les més populars del any.

Més coses del any:

CONCHITA VELASCO, actriu descoberta per la mítica Celia Gámez, tota una institució dins la revista. Actriu de teatre i el cinema, na Conchita Velasco amb èxits importants dins la seva encara curta carrera («Las chicas de la Cruz Roja», «El día de los enamorados»), va fer, amb Tony Leblanc i Alfredo Landa una pel·lícula titulada «Historias de la televisión». Dins ella, na Conchita cantava «Chica yé-yé», una composició precisament del autor de moda dins el sector més conservador de la música: Augusto Algeró.

El terme «yé-yé» venia de la cançó de Beatles «She's love you», a hon es feia l'onomatopeya «yeah, yeah!», i que després servirà per definir tot un moviment de la juventud moderna i despreocupada amb el seus cridets típics vora una actuació d'un grup o cantant modern.

Idò, lo que son les coses, na Conchita Velasco, actriu, cantant regular, va tenir una repercusió fortíssima amb la cançoneta que, fins i tot als anys 90 ha conegut tres versions actualitzades de la cançó i una remodel·lada de la pròpia Conchita Velasco:

«No te quieres enterar, yé, yé...
que te quiero de verdad,
no te quieres enterar...
...Y vendrás a pedirme de rodillas,
un poquito, un poquito de amor...
pero no te lo daré, yé, yé...
porque no te quiero ver...
Con el pelo alborotado, y las medias
de color... una chicha yé, yé, una chicha yé, yé
que te comprenda como yo...»

«Vamos a la cama». Los Chavalitos de la TV:

Aquest 1965 hi havia (i durarien encara més anys) uns simpàtics personatges de dibuixos animats a la televisió (mitjà de comunicació de fortíssim impacte llavors). Els havien creat als Estudis Moro de Madrid: La Familia Telerín, que, cada vespre, damunt les nou, convidaven des de els aparells de TV —en blanc i negre i amb augment de cada any—, als nins a anar-sen a jeura prestat. La sintonia de «Vamos a la cama» es va fer molt popular i la gravació del disc infantil no es fa ver esperar. ZAFIRO llançà el tema que arribà als primers llocs de les pioneres llistes d'èxits oficials del País. Aquesta es l'anècdota d'aquesta Familia Telerín amb Queta, Teo, etc...

MARISOL ja una preciosa joveneta capaç de tenir novio, aquest any treballà a la pel·lícula «Cabriola» jutament amb l'actor

Familia Telerín... y «Vamos a la cama». Un record infantil d'aquest any.

Mel Ferrer. I conexia novament l'èxit amb l'estrena de la cinta «Búscame a esa chica» amb el Dúo Dinámico de co-protagonistes i gravava cançons del grup espanyol més populars Los Brincos. Una de les més conegudes era «El cochecito» que també cantaven Los Brisk un grup amb veu femenina que des de Catalunya amb Belter, començava una de les tasques comercials d'aquesta polèmica casa de discs catalana.

Si abans em parlat del Dúo Dinámico, s'ha de afegir que tenien un petit recés a la seva trajectòria. Em parlat de la no acceptació del seu tema com a representant del Eurofestival i de la pel·lícula amb Marisol. Del film tenien la cançó «Yo busco una muchacha como tú», i altres temes de la parella es poren considerar d'èxit menor: «Linda muñeca», «Vivir, amar, soñar», «Cuánto más lejos estoy», i, la millor: «ESOS OJITOS NEGROS»:

«Esos ojitos negros... que me miraban.
esa mirada extraña... que me turbaba.
Esas palabras tuyas... maravillosas.
Esos besos robados... y tantas cosas.
...Nadie, nadie, sabrá jamás, cuánto te quise.
nadie, nadie, recordará que nos pasó.
Aunque el mundo ría feliz, yo estaré triste
Esperando el retorno... de nuestro amor».

(Continuarà)

MIQUEL MESTRE GINARD - 1992

OPINIÓ SOBRE...

P.S.O.E.

¿Cuál es la opinión de su partido sobre los siguientes puntos de interés?

- a) Aprobación de las Normas Subsidiarias.
- b) Polígono Industrial.
- c) Repercusiones del Plan de Convergencia del P.S.O.E. en nuestra localidad.
- d) ¿Creen Uds. que la política llevada a cabo por el grupo gobernante, durante estos trece años, ha repercutido indirectamente sobre la escasez de puestos de trabajo en este término municipal?
- e) Sentencia dictada sobre el contencioso administrativo de la Urbanizadora Cala Mata, S.A.
- f) Presupuesto del 92.
- g) Teatro Municipal. ¿Factible dada nuestra «economía»?
- h) Fiestas de San Salvador. Gratuitas, sí... Pero, ¿no merecemos alguna que otra actuación algo más atractiva y atrayente?
- i) Ubicación de un semáforo frente al Cuartel de la Guardia Civil. ¿Solucionará, un único semáforo, situado en ese lugar, evitar posibles accidentes? O, ¿provocará algún que otro caos y, a corto plazo, apenas habrá solucionado algo?

A) Han estat dotze anys de dura lluita política; dues postures que, en principi, pareixien irreconciliables: La nostra filosofia proteccionista i el convenciment de que cada poble ha de disenyar el seu propi model urbanístic, enfront de la opinió de la C.I.U. de donar facilitat a noves construccions indiscriminades.

En definitiva, aquestes son les Normes que voliem i, encara que en prescripcions, estan aprovades. Ens sentim satisfets.

B) Pareix esser que l'interés per part dels empresaris ha minvat per qüestions de perspectives econòmiques. Caldria esperar moments més òptims per a les inversions.

C) Estam convençuts de que repercutirà igualment a la nostra localitat que a Porriño-Pontevedra, per donar un exemple, ja que el Pla és a nivell estatal. En tot cas, ens pot beneficiar, ja que Artà podria rebre subvencions destinades a plans especials, com és el cas del programa LEADRE de la Serra de Tramuntana. Aquest, pot esser un mirall per veure cap a on camina Europa.

D) La política duita a terme per la majoria municipal ha estat la adequada; les dades així ho demostren:

Cens població any 1977 . . . 5.682 h. Atur . . . 11,5%
Cens població any 1992 . . . 5.764 h. Atur . . . 12,3%

De totes maneres, l'anàlisi és molt més complexe. No es pot basar en la política local. Al manco així ho entenem.

E) Si s'hagués fet cas a les opinions de la Urbanitzadora ens hagués surtit molt més cara. (S'han de pagar els costos del judici). La postura defensada per l'Ajuntament és la correcta i la més adequada per mantenir una política coherent amb tot el municipi.

F) No hi ha hagut canvis substancials, segueix la mateixa línia que es duia abans. També és cert que el marge per introduir canvis és ben bé estret degut a les fortes inversions duites a terme durant els darrers anys. Al mateix temps, això fa que podem gaudir de les grans obres.

G) Quan els artanencs ens proposam coses, poques s'ens resisteixen. El teatre és una de les que està dins el punt de mira. Es construirà, sens dubta.

H) Estam convençuts de que el model de festes del que gaudim, està totalment arrelat i asumit per la majoria dels artanencs. Es pot perfeccionar, és clar, però creim que any rera any, s'ha aconseguit crear un ambient de festa i de poble (tal volta això és el més important) que als artanencs ens deixa satisfets i que, inclús, és admirat a molts d'altres indrets.

I) El problema és més complexe com per que la solució sigui l'instal·lació o no d'un semàfor. S'ha de pensar en la seguretat del peatí i al mateix temps, en la seguretat i fluïdesa pel trànsit rodat. Es una dada a tenir en compte el fet de que, darrerament, s'estan substituint semàfors per rotondes.

Segui quina sigui l'opció que es prengui, creim que una certa dosi de civisme, prudència i responsabilitat podria ser una part important de la solució.

Comercial

ARTA

EN ARTA:

Carrer de Clutat, 26 - Tel. 56 21 48

EN MANACOR:

Polígono Industrial
C/. Menestrals, 11 - Tel. 55 58 11

MASSEY FERGUSON

condor

BAILLE

B.C.S. Taladoras y Segadoras

Per més informació:

Cridar al Tel. 83 61 48

Massey-Ferguson Tractores

CONDOR	Motocultores y Motobombas
BAILLE	Empacadoras • Rotoempacadoras y Sistemas de riego
ZAZURCA	Equipos preparación Tierra y Siembra
AGUDO	Cubas de vacío
MONDIAL Y OPEM	Motosierras
CAVARA	Pulverizadores
GASPARDO	Barra de Corte
JUSCAFRESA	Femolques
BLANC	Peladoras de Almendras
BRUN	Abonadoras

OPINION SOBRE...

PARTIDO POPULAR DE ARTÀ

¿Cuál es la opinión de su partido sobre los siguientes puntos de interés?

1. Aprobación de las Normas Subsidiarias.
2. Polígono industrial.
3. Repercusiones del Plan de Convergencia del PSOE en nuestra localidad.
4. ¿Creen Uds. que la política llevada a cabo por el grupo gobernante, durante estos trece años, ha repercutido indirectamente sobre la escasez de puestos de trabajo en este término municipal?
5. Sentencia dictada sobre el Contencioso-administrativo de la Urbanizadora Cala Mata, S.A.
6. Presupuesto del 92.
7. Teatro Municipal. ¿Factible dada nuestra economía?
8. Fiestas de San Salvador. Gratuitas, sí... Pero, ¿no merecemos alguna que otra actuación más atractiva y atrayente?
9. Ubicación de un semáforo frente al Cuartel de la Guardia Civil. ¿Solucionará un único semáforo, situado además en ese lugar, evitar posibles accidentes? O, provocará algún que otro caos y, a corto plazo, apenas habrá solucionado algo?

CHARLAS DE LA TERCERA EDAD

1. Nos satisface la aprobación de unas Normas Subsidiarias puesto que éstas son de 1ª necesidad para la ordenación urbanística de nuestro municipio, dado el caos partidista provocado por este Ayuntamiento y el desconocimiento existente entre los contribuyentes debido, principalmente, a una desinformación por parte de los técnicos del Consistorio. Creemos, también, que el mayor error es centralizar la zona turística alrededor del núcleo de la Colonia de San Pedro, contando con 24 km. de costa. En cuanto a las montañas, los propietarios de las fincas en cuestión, siempre las han protegido y protegerán más eficazmente que el propio Ayuntamiento. Desgraciadamente, nos han dado las suficientes pruebas (incendios forestales que se repiten año tras año), como para lanzar esta desafortunada afirmación.

2. En cuanto al Polígono Industrial, nuestra opinión es que llega extremadamente tarde. Cuando surgió la idea de un polígono industrial, ya hace seis años, si era el momento oportuno, además de la gran acogida que tuvo por parte de los empresarios. Una vez aprobadas las Normas Subsidiarias, este Ayuntamiento carece de excusas verosímiles. Pero, veamos quién será el «guapo» que se arriesgue a construir, tal como están las cosas. ¿Quién tiene la culpa? ¿Las Normas? En otros pueblos, lo tuvieron listo en siete meses. Si se hubieran apresurado, hoy tendríamos unos puestos de trabajo y una riqueza propia de la que hoy no disponemos. Triste panorama.

3. Lo consideramos tremendamente perjudicial para esta localidad, dado que aquí disponemos principalmente de pequeñas empresas y además el alto índice de trabajadores contratados por 3 y 6 meses, tanto albañiles como del ramo de la hostelería. Estas familias se verán afectadas gravemente por el recorte del subsidio del paro y el aumento de las retenciones sobre las nóminas.

4. Lo creemos y afirmamos rotundamente. El 75% de la población activa tiene que desplazarse a localidades vecinas. Y los empresarios que han intentado crear puestos de trabajo, no han tenido el apoyo necesario por parte del equipo gobernante.

5. Ya nos pronunciamos en su momento advirtiendo del peligro del tema en cuestión. Lo más triste, es que se haya condenado a nuestro Ayuntamiento, debido a la desidia y abandono de sus dirigentes. La sentencia declara textualmente que *el grupo de gobierno actuó de forma temeraria*. Nosotros preguntamos, ¿quién pagará estas costas? ¿Quién obró mal? ¿Será, como siempre, el pueblo? Y, ¿qué rondará por la cabeza de C.B., los cuales eran defensores a ultranza de dicha urbanización?

6. A nuestro entender, este presupuesto no es válido, ya que en su momento, nuestro partido lo impugnó por no atenerse a la reglamentación vigente.

7. Creemos que un Teatro es de lo más necesario para la vida cultural de un pueblo. Este año, el equipo de Gobierno ni lo menciona en los presupuestos. ¿Logrará cumplir, algún día, esta promesa electoral? ¿Está preparada, nuestra localidad, para hacer frente a los gastos de mantenimiento de este tipo de empresa y conseguir una mínima rentabilidad? El tiempo lo dirá.

8. Hace ya algunos años, concretamente antes de que el grupo Independientes subiera al poder, Artà era muy conocida por sus maravillosas verbenas, en las que podíamos disfrutar de figuras de 1ª categoría. Felices tiempos que ojalá pudiéramos volver a revivir.

9. Nosotros estaríamos de acuerdo con la instalación de varios semáforos, concretamente en la C/ Major, C/ Ponterró y C/ Son Servera. Uno solo, delante del Cuartel, no nos parece una solución, más bien al contrario, sólo formará embudos y retenciones imprevisibles. Nosotros creemos que la solución sería una rotonda y mayor iluminación. Los automóviles tendrían que reducir la velocidad forzosamente para entrar en ella, y la iluminación evitaría los posibles accidentes por falta de visibilidad.

En Pinxo de Son Recuit

Mos toparem a Sant Salvador.

Més ben dit. El vaig veure amb una màquina de retratar contemplant ses «paumeres» veinades de sa cisterna a on si celebren es balls de Sant Salvadoret.

—Mirales en aquestes palmeres. Les fa falta una bona etzequellada. Feta amb seny i sabiduria.

—I es donat que no en deu sebre d'etzequellar?

—Això no és feina d'es donat. A menys que li paguin. No és de s'Ajuntament es redol d'es Santuari, i sa creu d'es caiguts i la majoria de sa muntanya? Idò és s'Ajuntament que s'en ha de cuidar.

—Es ben cert que això és un abandó!

—Un abandó, tu ho has dit. Un abandó. I pensa que aquí dalt pujen la majoria de visitants d'es poble. Que pensaran de noltros.

—Fotre! Que som ets adentats d'es Tercer Mon.

—Homo, si. Febres com hi havia un temps ja no n'hi han. Pois en no ser qualca rebroll pels col·legis. Però del demés n'estam ben lluny, tenim aigua a voler per rentar-mos, piscina per fer-hi uns quants llargs, dutxes, depuradores amb sos seus corresponents moscats etc. etc.

—Idò què més vols?

—Netedad. Civilització. Etzequellar palmeres, agrenar ets indrets. Ara som a festes. Ai! aquells balls de sa cisterna on Na Tumina Talabarda, Na Bet Rectora, es seus germans Toni i N'Antunina aquella que es va casar amb un gaballí, enrevoltaven amb tant de «salero».

—Ja saps que quan ses coses surten a l'Artà fan via a arrenjar-les.

—A vegades. Qualca pic es pitjor.

—I ara que veig que retrates ses escoles. Quin prebe t'ha picat.

—Que hi surten bubotes!

—I ara que dius!

—Des que en M... és es quefe de sa Cultura Municipal es vespres hi ha bubotes per allà dalt. Al manco així mo han venut uns veinats.

—I com és que no l'enomenes en en M... es regidor de Cultura?

—Perquè no existeix. Per noltros no existeix. No veus que segons ell va dir en En Toni Butler, no mos ha possat en es llibre perque xerram contra sa feina que fan ells a s'Ajuntament. I es que xerren contra ells són massacrats, esborrats, enterrats. Per això volen enterrar l'Artà.

—Idò digues que tenen poques feines.

—Poques i mal fetes.

—Això digué en Montsse!

—Això digué. Com veus és nazisme pur. O mos alaban o morts i enterrats.

—Tens raó. Nazisme pur.

—Aquest noi ha bagut a bones fonts. Idò alerta que qualcuna d'aquestes bubotes que surten per dins sa Clota no li faci un romansso en aquest al·lot.

—Com és ara!

—Puria dir-li per exemple aquesta:

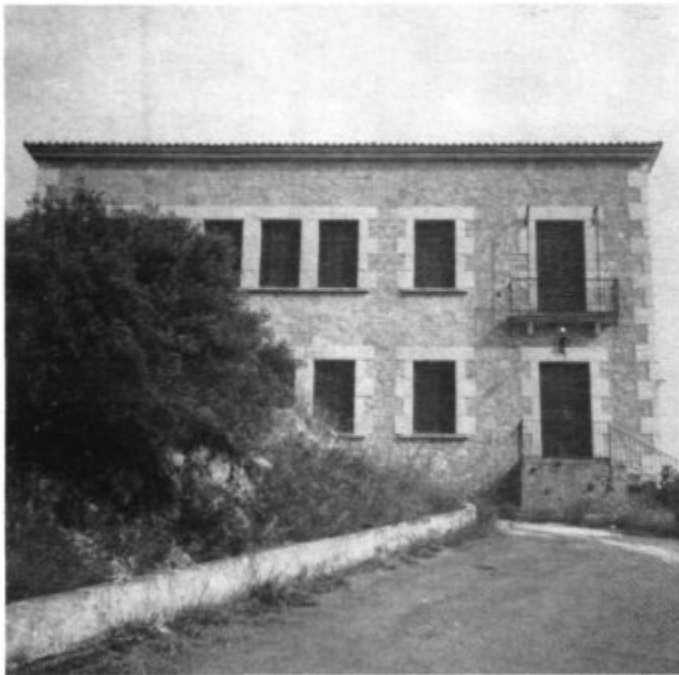
*Monssarradet, petitó
voler esser fi, no basta
Que de porc i de senyors
s'en ha de venir de casta.*

—Mira que les tens gruixades a ses barres.

—No som jo. Es sa bubota. Jo no existesc, l'Artà no existeix, no veus que ells l'ha mort. No l'ha posat damunt sa guia perque som morts.

—I això vol esser regidor de cultura?
—Si! Només que confon sa Cultura amb s'anorrear.

—I això què és una casta de diarrea?
—Si tu ho has dit. Diarrea mental.
—I això se cura amb gloses?
—No vol dir que se curi perque hi ha malalties cròniques.
Però se compon.
—Com és ara?
—Ja veuràs aquesta que li diu:

*Miserere, miserere
miserere Mont Serrat
tu d'es llibre m'esborrares
millor dit no hi apuntares
i n'estic desesperat.*

—I en això qui li ho diu.
—Ets colló. Una bubota.
—Una «flantasma».
—Així està mal dit. Això és una castellanada. Has de dir
bubota o babarota o espantai.
—Ai! m'has assustat. Em pensava que deies un bubó!
—No un bubó és una altra cosa.
Ara veuràs que li diu:

*Som un «trasgo» una bubota
que et surt des des més enllà.
Som l'esperit de l'Artà
que et surt de per dins Sa Clota.
Em pens que has ficat sa pota
i com més vela més va
si et creus que mos mataràs
per no surtí a s'escandai
idò ara millor que mai
molt més criticat seràs.
No mos donis es sol pas
fins en es darrer badai.*

—Reputes això és xerrar-li clar.

—Jo no som En Toni Butler que està carregat de por i li
feu un glossat simbòlic. Es meu glossat tirarà tot dret.
—Pentura seràs contestat.
—Això és lo que jo voldria. Que es Regidor sortís contes-
tari. Amb una paraula que sortís com un bubó.
—No siguis grosser.
—No en som afectat de grosseria. Dic lo que tenc que dir
tot cap dret. I m'agrada combatir es nazisme. Ell si les deixam
que s'en emprenguin prest m'os hauriem d'amagar.
—Això mai. A donar sa cara.
—Alerta que no la te perjudiquin.
—La tenc dura.
—Més que es ciment.
—Au! sense berbes. Som a festes.
—Que sia per molts anys. Bones berbenes, bona marató,
bon profit pes que menjin sindria, bona ballada de bot, bona
revetla, bons focs, bones carreres o circuit de bicicletes, bona
vadella, bones exposicions baldament sien d'artasania, bo de tot
que s'enclou amb unes Bones Festes.
—A pesar d'es regidors.
—Quan ningú tindrà a sa memoria es nom d'es regidors,
encara hi haurà gent que llegirà l'ARTÀ. Això és lo gran de
sa lletra escrita. Si s'en recorden d'es Puig Serrat serà perque
va sortir publicat damunt l'Artà.
—I no sortirà gaire lluit.
—Ja ho saps. De porcs i de senyors n'han de venir de casta.
Però una porcada la fa qualsevol «concejal».
—Deu perdoni a s'esgarrat.
—Miserere Nobis omnipotent Deus.
Reputes parenc en Guerra parlant llatí.

SOCIALS

BATEIG

El passat dia 7 de Juny tingué lloc a l'Església de Sa Colonia de Sant Pere el Bateig de Mateu Morey Planisi, fill de Isabel Planisi i Mateu Morey. Aquest menut tan preciós, com veis a la fotografia, va esser el centre de la festa que va seguir a continuació per a tota la família i amistats. ¡Enhorabona!

Foto Torres

Jo, Mateu Morey Planisi, vaig neixer el dia 6 de desembre de 1990, i em batiaren dia 7 de juny d'enguany a la Parròquia de la Colònia de Sant Pere. Són els meus pares: Mateu i Maria Isabel, i els meus padrins de fonts: Gabriel i Herminia.

NOCES

Dia 13 de juny, festa de Sant Antoni de Pàdua, a les 6 de l'horabaixa, tengué lloc al Santuari de Sant Salvador, les nocces d'En Jaume Genovard Sureda i de n'Antònia Quetglas Maria, de «Plàstics Ca'n Carrillo». Els casà el nostre Rector.

Després, i a «S'Alqueria d'es Comte», tots els convidats feren un bon cap de taula. Passat el trull de nocces, els dos novis anaren de viatge de lluna de mel a la «Expo» de Sevilla.

Rebin la més cordial enhorabona.

NECROLÒGIQUES

Dia 4 de juliol, i a l'edat de 75 anys, morí a Artà, Na Bàrbara Esteva Rosselló, Saneta, viuda del recordat Arnau Llull Torrens, Bessó, al carrer Menéndez Pidal, 30.

Donam el nostre més sentit condol a les seves filles: Maria i Bàrbara, gendres: Toni Alzamora i Joan Gil, nets: Biel, Balbina i Pep i re-nets: Toni-Arnau i Toni. En Pau descans.

Víctima d'una terrible malaltia, morí als 77 anys d'edat, Na Maria Sancho Campins, Papa, dia 12 de juny.

Als seus germans: Pere i Miquel, cunyades: Maria Campins Tous i Bàrbara Miquel Sancho i demés familiars, els enviam el nostre més sentit condol.

E.P.D.

**SUSCRIBANSE,
LLAMANDO AL TEL. 83 62 49**

*L'ARTÀ vos desitja
bones festes de Sant Salvador 1992*

FUTBITO

Veintidós equipos tomaron parte en la magna competición cuya final se disputó el pasado cinco de Julio entre los equipos Almudaina y Juma.

Venció este último por el abultado tanteo de siete a dos, pero nadie podrá quitar méritos a este conjunto que consiguió llegar a la final después de mil avatares. Nos referimos al Almudaina donde reina un espíritu eminentemente deportivo.

En la primera foto vemos a jugadores e hinchada animosos y animados.

En la segunda al equipo con el sumum Ramón, alma mater del espléndido humor deportivo que reina en su Bar.

Los primeros clasificados fueron:

- 1º JUMA
- 2º ALMUDAINA
- 3º CRUCE
- 4º BAR NELSON

NIFAR

COLOMBOFILIA

Antiguas stirpes, origen de la paloma actual

(I)

Alternando con las noticias que vaya generando la marcha regular y cotidiana de las actividades deportivas del Club Colombófilo de Artà, iremos insertando a través de las páginas de esta Revista, una serie de artículos divulgativos sobre nuestro deporte, que confiamos puedan servir para una mayor difusión y conocimiento general de nuestra afición: La Colombofilia.

Siendo Bélgica la cuna de la Colombofilia, creo necesario hacer una breve referencia sobre los palomares de aquel país que sentaron las bases del cultivo actual.

De la lectura de innumerables artículos e informaciones especializadas sobre el tema, se advierte que mucha parte de la primera época de la paloma mensajera y su origen es absolutamente difusa y oscura. En sus anotaciones recopilativas los belgas mencionan regularmente cinco familias distintas y diferentes:

- 1) WEGGE
- 2) GROOTERS
- 3) ULENS
- 4) HANSENNE
- 5) DELATHOUWER

A partir de estas cinco divisiones, nacen muchas sub-clases, pero aquellas originarias parecen ser las más importantes, tomando como referencia la cuestión histórica.

WEGGES

Esta línea de sangre fue fundada por M. Charles Wegge, de Lierre, en las cercanías de Amberes, considerada unánimemente como la más grande de todas las antiguas stirpes o razas originales.

Tenían su origen en las palomas de M. Schewych, también de Amberes, y de las del maestro de escuela de Wrembe. Estos cruces o combinaciones de sangre dieron como resultado palomas de clase excepcional, citando entre ellas, el Mont-de-Marsau.

Más adelante fue introducida sangre de M. Vekeman, M. Gits y M. Pletinckx, Wegge fue un adelantado de nuestro deporte en sus primeros días.

Debido a su fallecimiento en 1897 sus aves fueron vendidas en pública subasta, batiéndose records de precios, siendo las palomas buscadas ávidamente y distribuidas entre muchos de los mejores palomares de Bélgica. Ellas destacaban en sus cualidades estructurales, siendo audaces y valientes voladoras con adversidades climatológicas.

La sangre Wegge se encuentra en muchas de las stirpes iniciales, fundadoras de nuestra paloma actual, como por ejemplo fue introducida en las palomas de M. Jules Jausseus y W. Stassart, reforzando sus colonias y dando pie a la creación de nuevos cultivos, para perfeccionamiento de estas aves tan características.

TOMEU GINARD

(Continuará)

N.N. S.S.

La C.I.U. (Comissió Insular d'Urbanisme), a la reunió del pasat 29 de Juny, va aprovar, definitivament, les Normes Subsidiàries d'Artà.

Per arribar a aquest punt s'hagut de recórrer un llarg camí, defensant postures no compartides per altres visions respecte al Urbanisme, en el sentit més ample de la paraula.

Per la meua part, vull donar les gràcies a totes aquelles persones que d'una manera o l'altre, han contribuït a confeccionar i millorar, amb la seva opinió, dites Normes, ja que, no es mèrit tan sols dels tècnics, la feina dels quals es completament reconeguda, si no que aquesta, s'ha enriquida amb les petites dosis de sabiduria popular que engloba cultura, poble, formes de comportament ben arrelades.

Després d'un peregrinatge que quasi dotze anys de reunions, rectificacions i adaptacions, la feina ja està feta en el concepte teòric. Ara es el moment de començar l'aplicació pràctica del desenvolupament i treu-ren el màxim profit en benefici de tots.

Ha costat prou mantenir la filosofia de protegir el més possible, en front de la postura de donar un marge més ample a la urbanització indiscriminada, estil del que coneixem com a «Balearització».

El temps, però, ens ha donat la raó, en el sentit de que el Municipi que no ha explotat el seu litoral viu en mancances de benestar. Jo diria que és tot el contrari.

En aquests moments cal tenir molt clar, la franja que separa l'abans i el després de l'aprovació de les NNSS. Els artanencs hem triat aquest model de poble i, encara que hi hagi imperfeccions, és el que hem fet possible mantenir sense espenyar el medi ambient tan estimat per tots.

Ben arribada la tan esperada aprovació de les Normes Subsidiàries.

PEP SILVA

ULTIMA HORA DEPORTIVA

C.D. AVANCE

El entrenador Juan Alba pasará a entrenar al equipo de Cade-tes y coordinará al resto de los equipos.

Enhorabuena a la Directiva por haber optado por la solución que, la mayoría, considera más adecuada. Además, deseamos un rotundo éxito a todos los muchachos de cara a la temporada que se aproxima y, como no, al propio Juan, que seguro sabrá sacarle el mejor partido posible o, como mínimo, pondrá el mayor de los empeños para lograrlo.

ACLARACION

Las prisas de última hora nos impidieron dejar demasiado claro el porqué de la malintencionada crítica en el comentario de la noticia. Como Uds. recordarán informábamos sobre la decisión, tomada por la Directiva y el entrenador, de permanecer en el equipo de Infantiles, cuando en aquel momento no se sabía aún quiénes entrenarían a las otras dos categorías: benjamines y cadetes. Gracias a la reflexión sobre la anterior decisión, han sabido solventar el problema de la falta de entrenadores. Bajo la coordinación de Alba, cualquier persona que tenga ilusión y ganas de realizar su labor, puede resultar un buen entrenador.

No hay duda que los resultados son importantes. No obstante, el aprendizaje de los chicos es esencial. De esta manera, estamos seguros de que entre todos lo conseguirán. Enhorabuena al C.D. Avance, una vez más.

¡Ah! No olviden adquirir sus papeletas para el sorteo de un magnífico Clio que se celebrará el 18 de septiembre. Y suerte.

IV FESTIVAL DE MÚSICA CLÀSSICA D'ARTÀ

3er concert. - diumenge, 2 Agost 1992

QUINTET DE VENT DE BERLIN

+ PIANO

4art concert. - diumenge, 9 Agost 1992

QUARTET BELLVER clarinets.

5è concert. - diumenge, 16 Agost 1992

ORQUESTRA DE CAMBRA

KREMLIN DE MOSCOU

TOTS ELS CONCERTS SERAN AL
CONVENT DELS PP.FF. A LES 22 H.

LO QUE PIENSA CADA UNO

La madre, a la muerte de su hija: ¡Pobre Carolina mía! Nunca la podré olvidar. Ved lo que el mundo decía, viendo el feretro pasar:

Un clérico.— Empiece el canto. El doctor.— ¡Cesó de sufrir! El padre.— Me ahoga el llanto. La madre.— ¡Quiero morir! Un joven.— ¡Era muy bella! Una moza.— ¡Desgraciada! Una vieja.— ¡Feliz ella! Un filósofo.— ¡Uno menos! Un poeta.— ¡Un angel más! ¡Duerme en paz! —Le dicen unos. ¡Adios! Dicen los demás.

DE CAMPOAMOR

Primero amor: ¡Luego olvido! Aquí tienes explicado, por qué en el baile he llorado y en el entierro he reído.

¡Siempre este contraste ha sido, ley del sentir y el pensar! ¡Por eso no hay que extrañar que, quien lee en lo porvenir, vaya a un entierro a reír y acuda a un baile a llorar.

EL ULTIMO

Entre marido y mujer:

El marido: ¿Y no encontraste ningún, bobo, ningún imbécil que te hiciera el amor antes de casarte conmigo?

Ella.— Pues sí.

El.— Entonces debías de haberte casado con él y ahora cargaría con el muerto.

Ella.— Es lo que hice.

MODESTIA

Una gota de agua desprendida, desde las nubes a la mar cayó, y al verse entre las olas confundida, avergonzada y trémula exclamó: ¡Qué soy, pobre de mí! «No valgo nada si me comparo con la inmensidad; hasta la hoja lijera que arrastrada sobre las olas corre, vale más».

Oyó Dios su lamento; protegerla quiso, y en una concha la encerró; y convertida luego en rica perla, en su corona un rey la colocó.

Esa modestia imitad: Porque al hombre necio y vano, Dios no le tiende la mano ¡Dios eleva a la humildad!

VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO
VIALSA

J. Bernad, J. Zafra y J. Genovard

CTRA. SANTA MARGARITA
TELEFONO 83 66 35
ARTÀ

HÍPICAS

El día 21 de junio, en el hipódromo Son Catiu, se celebraron unas interesantes carreras de caballos, las cuales fueron cinco de trote y tres de galope.

La primera prueba concertada por parte de los participantes en realizar una vuelta al trote montado y una vuelta al galope, siendo ganada por el pony-trotón PAYES.

TOO DOLLAR, se adjudicó la victoria en la especial potros 2 años, seguido por TOT LAS J.M. y TORRAT.

El caballo de Capdepera PIP, fue el ganador del premio fomento, tras él entraron N'ARTÀ y NILIKAN ROYAL.

SORTETA, conducida por Toni Tous, en Son Catiu.

Interesante fue la carrera reservada para trotones de la generación «S», con seis participantes, prueba ganada por SORTETA, seguida por SUNITA y SEMPRE DORADO.

Buen espectáculo ofreció la prueba estelar de la tarde, teniendo como protagonista a JIMMI P, realizando una fantástica carrera, algo difícil en un principio con los metros de handicap que rendía a JOLY GRANDCHAMP, se clasificaron en esta carrera por este orden JIMMI P, JOLY GRANDCHAMP y JASSBAND.

MORELLET, ganó la última carrera de trote de la reunión, seguido por MEL y RIU CARLEY.

Los dos ganadores en la modalidad galope, en sus respectivas carreras fueron MICA JULIA y AIR FLAY.

En Son Pardo, el día 3 de julio, Caty Massanet a las riendas de POPOP ETOILE, ganó la carrera concertada para Damas y Aprendices, con el tiempo de 1'22'2. El mismo día y en diferentes carreras LUCAS hizo 2.º a 1'22'4 y JIMMI P 3.º a 1'25'9.

REGENT DU PRE en la carrera para importados y LIRICO en la de nacionales, en Manacor consiguieron la victoria, marcando ambos el excelente crono de 1'22'5, sobre la distancia de 2.350 metros, carreras con salidas en handicap, mientras el mismo día MORLAC se clasificaba en 4.º lugar a 1'25'1.

Otras carreras de carácter oficial, se celebraron en Capdepera día 5, los participantes de Artà que se clasificaron en 1.ª posición fueron SEMPRE DORADO, en la prueba especial de trotones de 3 años y REGENT DE PRE en la estelar conducido por Gaspar Rayó, conductor que con PETUNIA consiguió otra victoria y SORTETA se clasificó en 2.º lugar.

En Manacor día 11, con un crono de 1'28'8 SEMPRE DORADO se clasificó en 2.º lugar, VALSE DE NUIT con el buen tiempo de 1'22'3 se clasificó en 4.ª posición, en una carrera que daba 50 metros de handicap.

SEMPRE DORADO, ganador de la especial 3 años, en Capdepera.

Por Miguel Negre del Bar Talayot, ha sido adquirido el caballo de élite PAPILOU, trotón francés de 11 años con capa alazana, considerado como un gran trotador. fue importado el 19 de Mayo del 89, hijo de HAPPILY y BERGERE, en el mismo año consiguió un record de 1'19'6 en Ibiza y el kilometro lanzado lo realizó a 1'18'7. Cabe resaltar que en el año 89 de 28 salidas en pista se clasificó en 24 y en el año 90 de 29 carreras que participó se clasificó en 20.

Con el crono de 1'22'5, LIRICO se clasificó en 2.º lugar día 17 en Son Pardo y NOSTRO V.X., consiguió una 4.ª posición a 1'25'6, el día siguiente en Manacor LUCAS hizo 2.º a 1'22'6 y SUNITA 4.º a 1'30'2.

Fotos.— Revista TROT

TOMEU FEMENIAS SARD

Hipódromo Son Catiu.

CENTRE COMERCIAL

JONC

SABATERIA I VIRMERIA

ENCÍS

PERFUMERIA I LLENCERIA

C/. Gran Via, 2
Tel. 83 50 66
ARTA

BOUTIQUE

SEDUM

DISTINCIÓ UNISEX

NADONS

BOUTIQUE INFANTIL

És una llàstima que no poguem reproduir es to sèpia d'aquesta fotografia que per si sola mos parla de l'antigor de l'excursió que celebraren es prohoms de la Vila un dia hivernenc de bon sol.

Són d'esquerra a dreta...

Drets: Mestre Francesc Pere-Andreu, Mestre Perico Blanc, Mestre Colau Xina, Mestre Jaume Jaumí, Mestre Pere Gil i Don Rafel Butlo.

Asseguts damunt una pedra: Don Pep Jusepet i l'amo En Tomeu Garreta amo d'aquell mul de vuit pams d'alçada que feu records del Guines dins sa nostra contrada.

Asseguts enterra:

Don Joan Oleo pare d'es nostres amics Rafel i Xisco i en Perico Guixó segurament n'hauria duit més de la meitat amb aquell Hispano que tenia aleshores. Mestre Antoni Blanc i mig amagat Mestre Tomeu Pansecola, l'amo en Rafel Coll i l'amo en Miquel Grau pare de n'Aina i un bergantell per aquelles saons en Tomeu Garreta.

Fixau-vos com la majoria duen capell o gorra. No és estrany que n'hi hagués dues de capelleries dins Artà. Avui tots anam amb sa poiera en l'aire.

Allà abaix cap senya de turisme.

Cap degradació.

Encara no hi havien emplaçat es canons.

I, malgrat tot, sense turisme i sense canons aquella gent vivia.

I no vivia malament del tot.

● PUNTO FINAL: EL TREN

Los tecnócratas de F.E.V.E. han diagnosticado que el tren no puede volver a ARTÀ porque no sería rentable.

Quisiera saber que criterios de rentabilidad siguen los economistas del Ferrocarril. Aun mas, con este criterio deberían clausurar todas las líneas de R.E.N.F.E. por falta de rentabilidad.

Nuestros impuestos sirven para enjuagar las pérdidas en la península, pero el Gobierno aquí no puede invertir una peseta para elevar nuestro nivel de vida y darnos derecho a una opción más para desplazarnos por la Isla.

Luego, desde la Meseta, se extrañan de que entre nosotros surjan movimientos independentistas. No entienden que son ellos quienes provocan estos sentimientos al discriminar a todo un país. Du-

damos mucho de quienes realizan estos estudios. No pueden ni sospechar los usuarios que tendría esta línea con un buen complemento de autobuses a Cala-Ratjada, Canyamel, Colonia, Calas Millor y Bona, S'Illot, Portocristo, etc. etc. I sobretodo no adivinan la placidez del Camino.

No, señores de F.E.V.E. Vuelvan a estudiarlo.

Los mallorquines supimos dotarnos de estas líneas de ferrocarril. Vinieron de la Península a destruirlas.

Cuando uno piensa en la rentabilidad que tendría la línea Santanyí - Palma, sobretodo desde el Arenal, se da cuenta de que a estos señores no les importa la rentabilidad ni nada que se le parezca. ¿Qué rentabilidad, por ejemplo tendrá este monstruo del A.V.E.?

Denos las transferencias. Quizá con sangre, pero volveremos a dotarnos de tren. Del tren que Vds. nos robaron.